

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: pedagogiky a psychologie

Studijní program: bakalářské studium speciální pedagogiky pro výchovné pracovníky

Kombinace: speciální pedagogika

VZTAH ŠKOLNÍCH DĚTÍ K TELEVIZI ATTITUDE OF SCHOOL CHILDREN TO THE TV

Autor:

Eva Straková (Sliacká)

Podpis

Adresa:

Osvobození 1695

Pelhřimov

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146059470

Vedoucí práce: PhDr. Zuzana HadyMoussová

Počet

stran	Slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
86	19 971	9	10	19	1

V Liberci dne: 31.3. 2003

461 17 LIBEREC 1, Háfkova 6 Tel.: 048/535 2515 Fax: 048/535 2332

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Univerzitní knihovna
Voroněžská 1329, Liberec 4
PSC 481 17

1. Charakteristika práce:

Bakalářská práce bude pojednávat o problému médií a jejich škodlivém vlivu na školní mládež. Hlavní důraz bude kladen na působení televize.

2. Cíl práce:

Porovnat vztah k médiím, s důrazem na televizi, u skupiny dětí žijící ve městě a na vesnici.

3. Předpoklad bakalářské práce:

Teoretická znalost problematiky a vypracování dotazníku, prostřednictvím kterého budu zjišťovat vztah školních dětí k televizi a její vliv na chování dětí.

4. Hlavní použité metody:

Dotazník,
pozorování.

5. Doporučená literatura:

Blažek, B.: Tváří v tvář obrazovce. Slon, Praha 1995.

Denis Mc Quail: Úvod do teorie masové komunikace. Portál, Praha 1999.

Matoušek, O.-Kroftová, A.: Mládež a delikvence. Portál, Praha 1998.

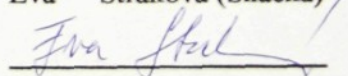
Vágnerová, M.: Psychologie pro pomáhající profese. Portál, Praha 1999.

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

V Liberci dne: 31.3. 2003

Eva Straková (Sliacká) /

Poděkování:

Děkuji všem, bez nichž bych nikdy svoji práci nedokončila. Vedoucí práce PhDr. Zuzaně HadyMousové za odborné rady při zpracovávání bakalářské práce. Ředitelům a učitelům základních škol za pochopení a pomoc při zpracovávání praktické části bakalářské práce. V neposlední řadě mé rodině za pomoc a trpělivost.

Prohlášení k využívání výsledků bakalářské práce:

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 o právu autorském zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **souhlasím** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení, kopírování, apod.).

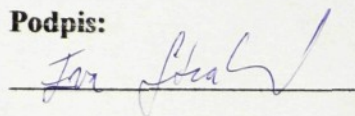
Jsem si vědoma toho, že: užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše). Bakalářská práce je majetkem školy, s bakalářskou prací nelze bez svolení školy disponovat.

Beru na vědomí, že po pěti letech si mohu bakalářskou práci vyžádat v Univerzitní knihovně Technické univerzity v Liberci, kde bude uložena.

Autor:

Eva STRAKOVÁ (SLIACKÁ)

Podpis:

Adresa:

Osvobození 1695
393 01, Pelhřimov

Datum: 22.3.2003

Resumé

V poslední době se stále častěji do popředí diskusí dostává téma „agresivní chování a jednání“ ve spojení s dětmi a mládeží. Dotýká se nás všech, celé naší společnosti. S rozvojem techniky přibývá vlivů, které negativně ovlivňují naše děti a mládež. Ve své bakalářské práci jsem se proto zaměřila na vliv televize, která je v současnosti nejrozšířenějším a nejvlivnějším médiem vůbec. Teoretická část pojednává o masové komunikaci, o televizi – kdy vznikla, jaké služby nabízí a jaké jsou její možnosti působení. Vysvětluje pojem agresivita – její zdroje a příčiny vzniku. Praktická část zjišťuje kolik volného času věnují děti sledování televize, jaké pořady nejvíce sledují a s jakými druhy a v jakém počtu se setkávají s agresivním chováním ve vybraných pořadech.

V závěru práce jsou uvedeny možnosti omezení mediálního násilí.

Summary

The topic of “aggressive behaviour and conduct” with reference to children and youth has been discussed more and more often lately. It concerns all of us, the whole society of ours. With the development of technology, there appear a number of new negative influences affecting our children and youth. And therefore, I have focused on the influence of television which is the most widely spread and the most influential medium of communication nowadays. The theoretical part of my bachelor’s work deals with mass media of communication, namely with television and its invention, with the services it offers and with its contingent influence. It also gives an explanation of the concept of aggressiveness, of its sources and causes. In the practical part I have been trying to find out how much leisure time children spend watching television, what kind of programmes they tend to watch most often, what sort of aggressive behaviour they are confronted with while watching the television programmes chosen by them respectively, and how frequently they encounter such scenes.

In the final part of my bachelor’s work I have enumerated some possible ways to restrict violence in media.

OBSAH	1
I. ÚVOD	3
II. TEORETICKÁ ČÁST	
1. Pojem masová komunikace	5
1.1. Význam médií	7
1.1.1. Faktory ovlivňující účinnost médií	8
1.1.2. Některé konkrétní účinky médií	10
1.2. Společnost a média.....	13
1.3. Média a jejich význam pro vzdělávání.....	15
1.4. Ohrožené aspekty dětské populace.....	18
1.5. Puberta – nejsložitější období lidského života.....	20
2. Televize – prostředek masové komunikace.....	22
2.1. Historický vývoj ve světě.....	22
2.2. Historický vývoj u nás.....	25
2.2.1. Televize a její diváci.....	26
2.2.2. Nové televizní služby.....	27
2.2.3. Televizní stanice	28
2.2.4. Televizní žánry	29
2.2.5. Realita a fikce.....	32
2.3. Reklama – největší zdroj příjmů.....	33
3. Agresivita – vysvětlení pojmu.....	34
3.1. Příčiny a zdroje agrese a agresivity.....	37
3.2. Agresivita vycházející ze sledování televize.....	38
3.2.1. Nejčastější druhy agresivity a násilí šířené multimédií.....	40
3.2.2. Agresivita měnící se v brutalitu.....	42
3.2.3. Stále mladší pachatelé.....	46
3.3. Děti a televize – vliv rodiny, školy a státu.....	49
4. Klasifikace agrese – pro účely pozorování.....	51

III. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Sledování televize žáky základních škol53

- ZŠ Pelhřimov
- ZŠ Horní Cerekev

2. Zmapování četnosti agresivních projevů u sledovaných pořadů.....61

IV. ZÁVĚR.....71

1. Možnosti omezení televizního násilí.....71

1.1. Výchova kritického diváka72

1.2. Zákaz násilí je násilí72

1.3. Úloha rodiny, školy, médií a státu74

V. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....78

VI. SEZNAM PŘÍLOH79

ÚVOD

V posledních letech se stále častěji setkáváme s dětskou agresivitou a stáváme se, ať vědomě či nevědomě, jejími přímými svědky. Alarmující jsou pro nás statistiky násilných trestných činů, které jsou páčány stále mladšími jedinci. S agresivním chováním se potýkáme již u dětí, které teprve navštěvují první ročníky základní školy. U žáků staršího školního věku se objevuje problém šikany. Kde hledat příčinu? Kde, se bere násilí a zlost už v tak malých dětech? Klademe si neustále tyto a podobné otázky.

Násilí, ať už v jakékoli podobě, je problém, který by nikoho z nás neměl ponechat v klidu. Varuje a oznamuje nám, že něco ve výchově a v přístupu k dětem od nás dospělých není v pořádku. Pokud se nebudeme snažit o rychlé řešení, hledání příčin, a jejich odstraňování, může narůst do nebyvalých rozměrů a stát se nebezpečím pro celou společnost.

Velké obavy vyvolává možný účinek mediálního násilí.

Snad i to je jeden z důvodů, proč jsem se rozhodla zpracovávat bakalářskou práci na téma: „Vztah školních dětí k televizi“. Pokusím se shromáždit informace, kterými bych potvrdila, že televize, jako jeden z mediálních prostředků, má negativní vliv na chování dětí školního věku.

Teoretická část bude obsahovat čtyři kapitoly, ve kterých se budu snažit, na základě studia použité literatury, objasnit všechny základní pojmy týkající se této problematiky.

První kapitola je zaměřena na vysvětlení pojmu „masová komunikace“. Má pět podkapitol, které vysvětlují význam médií, jejich vztah ke společnosti a vzdělávání. Zároveň poukazuje na ohrožené aspekty dětské populace. V poslední podkapitole se zabývá „pubertou“ – obdobím z hlediska vývoje tělesného a duševního nejsložitějším a tudíž i nejvíce ohroženým.

Ve druhé kapitole se snažím vysvětlit samotný pojem „televize“. Seznámit s historickým vývojem ve světě a u nás. Tato podkapitola má další podkapitoly, týkající se nových „televizních služeb“, „televizních stanic“ vysílajících u nás, „televizních žánrů“ a rozdílu mezi „realitou a fikcí“. Poslední podkapitola se zabývá „reklamou“.

Třetí kapitola zachycuje vysvětlení pojmu „agresivita“. Zde se snažím zachytit příčiny a zdroje, nejčastější druhy mediálního násilí a připomenutím některých „brutálních případů“ upozornit na to, že věk pachatelů trestných činů se neustále snižuje.

Ve čtvrté kapitole uvádím „klasifikaci agrese“, jejíž základní rozdělení použiji při vypracovávání praktické části své bakalářské práce.

Druhou částí bakalářské práce jsou dvě výzkumná šetření a jeden teoretický blok, uvádějící možnosti omezení televizního násilí.

První část se týká otázek sledovanosti televize u dětí školou povinných. Výzkum provedu formou dotazníku na dvou základních školách v okrese Pelhřimov. Pokusím se srovnat, na základě získaných výsledků, názory žáků obou ZŠ a to z pohledu, kolik času věnují sledování televizní obrazovky a jaké televizní pořady sledují.

Ve druhé části se pokusím zmapovat četnost projevů agresivního chování v těch pořadech, které děti označí za nejsledovanější. Pokusím se také zjistit do jaké míry může televizní vysílání ovlivnit jejich chování.

V závěru své práce se pokusím zhodnotit výsledky výzkumného šetření a uvedu některé z možností řešení daného problému.

II. TEORETICKÁ ČÁST

1. Pojem masová komunikace

Mezilidská komunikace patří k nejstarším tématům, k nimž se lidská mysl upíná. V dnešní době jde hlavně o zprostředkování poznatků pro co nejširší veřejnost. Nebývalý vývoj **masové komunikace** a nárůst významu a moci institucí, které ji zajišťují, *tedy médií*, podněcuje snahu o rozšíření poznatků o tomto typu komunikace. Ne nadarmo se stále naléhavěji mluví o **mediální gramotnosti** a z ní vyplývající potřebě **mediální výchovy**. Dvacáté století přineslo spolu s nebývalým rozvojem masové výroby a masové spotřeby i nápadný rozvoj *masových médií* a *masové kultury*. A spolu s nimi i povzbudivý rozvoj studia a výzkumu procesů, které s *masovostí života* společnosti souvisejí. [Jirák, Úvod do teorie masové komunikace, 1999, s. 15]

Pojem „**médium**“ je v dnešní době vysvětlován jako prostředek, jímž je zprostředkovávána moderní forma komunikace, která je tradičně vymezena tím, že přenášené sdělení je přijímáno velkým, anonymním souborem lidí.

Média přenášejí z města na venkov a z horních vrstev společnosti směrem dolů sdělení o tom, co je nové a módní, pokud jde o zboží, myšlenky, technologie a hodnoty. Kromě toho zobrazují alternativní hodnotové soustavy, a tím potenciálně oslabují vztah k tradičním hodnotám.

Média, ať už přímo nebo nepřímo, ovlivňují představy, přesvědčení postoje, hodnoty a chování příjemců. Tento předpoklad je výrazem víry v *moc médií*.

Co vlastně média zahrnují? Pod tento pojem se obecně zařazují noviny, časopisy, rozhlas a televize, patří sem však rovněž kniha, film, video, veškeré druhy masově šířených obrazových a zvukových záznamů (dnes mj. CD-ROM, internet) a ostatní vysokonákladové tiskoviny (např. letáky). Užívání pojmu média nemá přesně vymezené hranice, rozumí se tím jak technický prostředek, komunikační kanál, tak sociální instituce, organizace masové komunikace.

Zcela novým fenoménem mediálního trhu se stávají počítače, počítačové sítě a telekomunikační systémy. Hovoří se o multimediálních systémech s velikým významem ve vzdělávání, obchodě a v reklamě.

Základními funkcemi médií ve společnosti je:

Informování:

- poskytování informací o událostech a podmínkách ve společnosti a ve světě,
- naznačování mocenských vztahů,
- podpora inovací a pokroku, usnadňování adaptace.

Korelace:

- vysvětlování, vykládání a komentování významů událostí a informací, poskytování podpory ustaveným autoritám a normám,
- socializace,
- koordinace izolovaných činností,
- vytváření konsenzu,
- nastolování posloupnosti priorit a signalizace relativního statusu.

Kontinuita :

- přenášení dominující kultury a objevování subkultur a nových trendů v kulturním vývoji,
- prosazování a udržování všeobecné přijatelnosti hodnot

Zábava :

- zdroj pobavení, obveselení a rozptýlení, prostředek uvolnění,
- oslabování sociálního napětí

Získávání :

- agitování pro společenské cíle ve sféře politiky, války, ekonomického vývoje, práce a někdy i náboženství.

Média nás upoutávají svou rozmanitostí a pestrostí. Lákají nás svou přístupností.

1.1. Význam médií

Jak moc jsou média pro lidi důležitá? Někdy se hovoří o velmi silné závislosti lidí na médiích. Vznikají názory, že mnozí by se např. bez televize cítili osamoceni. Stáváme se tak obětmi televizních přijímačů a v mnoha případech si to nechceme připustit. Ztotožňujeme se s dílem a hrdiny. Snažíme se v reálném životě vytvořit takový svět, který nám je vybarven v televizi v některém z romantických příběhů. Mnohdy zapomínáme na vyumělkovanou fikci autorů. Že by u nás vznikla nějaká závislost, si nikdo z nás neuvědomujeme.

Hodnocení médií se významně liší podle individuálních okolností a určitých podmínek. Naštěstí je užívání médií až na druhém místě za chozením do společnosti a „skutečným“ přátelstvím mezi lidmi. Toto místo je nutné si udržet. Představy nám vyplňují prázdná místa v reálném životě, plném shonu a starostí. Ale my nesmíme připustit, aby nám nereálné sny zaslepily rozum. Nenechme se zbytečně unášet sny a nereálnými představami, které nám v opravdovém životě nic nepřinesou.

Masová média (zvláště noviny, televize a rozhlas) mají v moderních společnostech zásadní a stále vzrůstající význam, který je způsoben tím, že jsou:

- **zdrojem moci** – prostředek vlivu, ovládnutí a prosazování inovací ve společnosti, pramenem informací životně důležitých pro fungování většiny společenských institucí a základním nástrojem jejich přenosu
- **prostředím** – kde se na národní a mezinárodní úrovni odehrává celá řada událostí z oblasti veřejného života
- **zdrojem výkladů** sociální reality a představy o ní, proto jsou média také místem, kde jsou kontrolovány, ukládány a nejviditelněji vyjadřovány změny v kultuře a hodnotách společnosti a skupin
- **klíčem ke slávě** a k postavení známých osobností, stejně jako k účinnému vystupování na veřejnosti
- vymezují co je **normální** a co naopak **není v souladu**

Skutečností je, že představují největší a stále se rozšiřující průmyslové odvětví, které nabízí mnoho pracovních příležitostí a bohatou škálu potenciálních zisků. [McQuail, Úvod do teorie masové komunikace, 1999, s. 21]

Čím jsou dnešní média tak *přitažlivá*? Vybavme si jakýkoli příběh. Představte si, že máte možnost volby v tom, jestli si jej přečtete jako povídku v knize, vyslechnete v rozhlasové hře, nebo jej uvidíme v barevném filmu na širokoúhlém plátně, je téměř jisté, co zvolíte. Barevný odraz se stereo zvukem je nejpřitažlivější, protože nabízí více podnětů pro naše smysly a není to pro nás taková námaha jako čtení nebo soustředěné naslouchání.

Přitažlivost médií rok od roku roste. Na televizoru máme stále více kanálů a můžeme si vybírat. Navíc triková technika se díky počítačům úžasně zdokonaluje, vzpomeňme jen na Jurský park!

A teď je tu další velká novinka: my můžeme do toho, co vidíme, sami zasahovat. To nám umožňují *počítačové videohry*. Při nich mohou např. kluci držet samopal a střílet z něj na auta, která se pohybují po obrazovce, a když se trefí, auto vybuchne. Desetiletí u téhle oblbovačky vydrží celé hodiny.

Nejpřitažlivější je *virtuální realita*. To je druh počítačových her, při kterých se dostanete jaksi „dovnitř“ obrazovky.

Když tohle všechno uvážíme, nedivme se, že průměrný člověk naší doby tráví před obrazovkou stále více času – a je stále více pod jejím vlivem. Ztrácíme tak postupně svůj vlastní svět a žijeme v „syntetickém světě medií“. A to je velké nebezpečí naší doby. [Říčan - Pithartová, Krotíme obrazovku, 1995, s. 9]

1.1.1. Některé faktory ovlivňující účinnost médií

Věřohodnost – je rozhodujícím faktorem zdroje. Účinnost mediovaných obsahů do značné míry závisí na tom, jakou „moc“ mají ti, kdo materiály vytvářejí nebo svou osobou v daném materiálu reprezentují médium jako jeho zosobnění – podepsaní novináři, moderátoři, baviči apod. (v tomto případě tedy zpravidla nikoliv majitelé). Může-li se například příjemce s touto osobou identifikovat a přistoupit na názory, které prezentuje, pak má takový představitel média moc dominantní osobnosti, teda názorové autority svého druhu. Dostane-li se někdo do podobného postavení vůči příjemcům, pak lze předpokládat, že mu publikum bude věřit to, co si od něj vyslechne či přečte.

Další věrohodnost médií může plynout ze zajištění expertů. Čtenář deníku či časopisu (stejně jako divák televize a posluchač rozhlasu) může mít sklon věřit obsahu, který mu potvrdí někdo, kdo je označen za experta, nebo je za experta příjemcem považován

Pokud jde o zdroje prezentované v médiích, soudí se také, že média mají názorotvorný charakter, protože nabízejí publiku tvůrce názorů, tedy uznávané individuality, jež jsou považovány za poučené a důvěryhodné, a je jim proto snadné uvěřit.

Významnou roli v míře účinnosti sehrává i představa publika o důvěryhodnosti média.

Sociální kontext

Další významný faktor ovlivňující předpokládanou účinnost médií je **sociální kontext** jejich působení. Již jsme se zmínili o existenci názorových vůdců, tedy uznávaných jedinců, jimž má daná sociální skupina sklon naslouchat. Názorový vůdce se stává součástí sociálního kontextu, v němž je sdělení přijímáno a interpretováno. Pokud názorový vůdce potvrdí postoj prezentovaný v médiích či potvrdí hodnotu nějakého článku, titulu, či stanice, pak rozhodně nelze vyloučit, že bude mít příslušný mediální materiál na publikum větší vliv.

Součástí kontextu jsou mediální události. Takové události mohou mít vliv na postoje publika, spoluurčovat agendu a podílet se na mediální konstrukci reality. Mediální události jsou například výsledky výzkumů veřejného mínění.

Sdělení

I sdělení má vliv na charakter a intenzitu účinku médií. Jaký bude mít sdělení konkrétní účinek se dá vysoudit velmi obtížně. Potíž je v tom, že nemáme „výkladový slovník“ výrazových prostředků používaných v mediální komunikaci, který by nám vysvětlil, co bude mít jaký účinek.

Publikum Studium účinků médií z hlediska příjemce je v zásadě studiem percepce médií. Při percepci (vnímání) mediálních obsahů vstupuje do hry mnoho faktorů od společenského postavení přes osobní zkušenosti a vzdělání, osobnostní strukturu až po momentální stav (únavu, míru pozornosti apod.).

Především hraje roli postavení publika v celkové sociální struktuře. Dobře materiálně zaopatření příjemci reagují (pravděpodobně) na zprávy o zvyšování sociálních dávek či nepřímých daní jinak než lidé, jimž se příliš dobře nedaří. Významným faktorem je také předchozí zkušenost publika a již ustavená struktura

názorů, přesvědčení a postojů. Čím větší je shoda mezi postoji, názory a zkušenostmi publika na jedné straně a tím, co se publiku nabízí v médiích, na straně druhé, tím větší je pravděpodobnost, že publikum bude mediovaným sdělením věřit. Účinek mediovaného obsahu se posiluje opakováním. Lidé mají tendenci považovat za „pravdu“ něco, co už slyšeli předtím. S opakováním souvisí i to, jestli se sdělení týká něčeho, co se už v médiích objevilo. Větší naději na účinek a pozornost má sdělení vztahující se k tématu, jež se už stalo součástí mediální agendy.

1.1.2. Některé konkrétní předpokládané účinky médií

Změna postoje, myšlení a poznávání:

Média jsou schopna změnit to, jak lidé myslí a jak se lidé dívají na svět (tedy poznání a přesvědčení), tím, že modifikují jejich postoje k druhým lidem i k nejrůznějším tématům. Základním prostředkem tohoto vlivu je zřejmě sklon médií předvádět stereotypizovaný pohled na společnost a její členy, jenž může ovlivnit to, jak lidé nahlíží na různé sociální skupiny i sami na sebe.

Kolektivní reakce/morální paniky:

Média jsou schopna vyvolat nepodložené obavy a úzkosti týkající se takových věcí, jako je dodržování zákonů a pořádek či veřejné zdraví (morální paniky jsou mechanismy, jimiž nerovnostářská společenství posilují vládu nad uspořádáním společnosti v odpověď na objevivší se ohrožení společenského pořádku – Philo 1999).

Individuální reakce/emocionální odezvy:

Média ovlivňují lidi tím, že v nich předloženými obsahy vyvolávají emocionální (a ovšem i racionální) odezvy. Tento účinek funguje na podobném principu jako „morální paniky“.

Nastolování agendy:

Média jsou schopna určit hierarchii témat, která jsou pro společnost i jednotlivce důležitá. Jistým doplňkem hypotézy o nastolování agendy jsou úvahy o rozptylujícím účinku médií. Podle této teorie jsou média schopna odvádět pozornost veřejnosti od skutečně důležitých témat a připoutávat ji k méně důležitým, zato mediálně atraktivním tématům.

Dalším významným faktorem ovlivňujícím předpokládanou účinnost médií je vysoká míra *zestejnění informací* daná nejen podobností výrobních postupů (vycházejících např. ze zpravodajských hodnot), ale i monopolizací zdrojů. Ve zpravodajství je patrné, že velká část zpráv pochází od agentur. Většina listů

(kupříkladu regionálních) si nemůže dovolit mít vlastní síť dopisovatelů, proto nakupují již hotové zprávy. Publikum má vzhledem k vysokému stupni monopolizace zdrojů dosti omezenou možnost ověřit si, co se mu předkládá z alternativních zdrojů. Navíc opakované předkládání jednoho pohledu na svět posiluje možnost, že příjemci na tento pohled sami přistoupí, neboť jedním z předpokládaných účinků je i *zesílení* (amplifikace): Tím, že média věnují soustředěnou pozornost nějakému tématu, nějaké hodnotě či nějakému názoru, zesilují jeho význam.

Odcizení.

Masový charakter mediální komunikace je možná také schopen způsobit, že si jednotlivci připadají navzájem izolovaní. Média odvádějí individua od aktivní účasti na životě společnosti, oslabují v něm povědomí o sdílených hodnotách a vzdalují ho ostatním jednotlivcům (asi tak jako když vedle sebe v kině sedí neznámí lidé a dívají se na stejný film).

Znecitlivění:

Tato teorie (někdy též nazývaná „teorie očkování“) vychází z představy, že je-li někdo soustavně vystavován mediálnímu působení, tak vůči němu citově okorá, znecitliví, zlostejní. K této teorii inklinuji především ti, kdo se obávají, že média snižují náš práh citlivosti k násilí.

Učení:

Média mají schopnost předávat lidem nové poznatky a dovednosti, rozšiřovat hranice jejich poznání i strukturu postojů a přesvědčení. Tato předpokládaná schopnost médií bývá chápána pozitivně i negativně. Zvláštní případ negativního hodnocení učení představují obavy z nápodoby: Představy, že člověk má sklon napodobovat to, co se k němu z médií dostane – že mediální materiál může vyvolat násilný čin či pouliční nepokoje.

Socializace:

Média dokážou jednotlivci předložit normy, hodnoty a přijatelné vzorce chování, které mu umožní se socializovat, tj. zapojit se do života příslušné společnosti.

Společenská kontrola:

Média jsou schopna kontrolovat zákony a uspořádání společnosti, v níž působí, a potlačují argumenty, které zpochybňují to, jak společnost funguje, případně základy, na nichž stojí.

Definování skutečnosti:

Média lidem definují sociální skutečnost, tedy to, co lidé považují za opravdové, normální a správné například pokud jde o to, jak je společnost řízena, jak lidé naplňují svoje společenské vztahy k jiným lidem či jaké hodnoty respektují.

Podpora a posilování dominantní ideologie:

Média jsou schopna sociální skutečnost nejen definovat, ale také podporovat a prosazovat převažující pohled na svět, převažující pohled na mocenské vztahy mezi skupinami ve společnosti a převažující pohled na to, jak má být vše uspořádáno a jak to má „běžet“. Tím se média stávají významnou součástí hegemonie – tedy společenskou a kulturní silou, s jejíž pomocí si mocenské elity a privilegovaní členové společnosti udržují nadvládu nad ostatními. Příkladem hegemonie může být chování parlamentu, který vytváří představu, že vše, co dělá, musí být ve svém důsledku správné a výhodné pro společnost jako celek.

Za tímto předpokládaných účinkem médií se skrývá představa několika dalších mechanismů, jimiž média působí na společnost – především *kognitivní podpora* poskytovaná médií (média přispívají k upevňování převažujících představ, jež máme o prostředí, v němž žijeme) a *utvrzování* (to, co předpokládáme či o čem se jen domníváme, média potvrzují jako pravdu). Dále se k této oblasti účinků médií volně váže i představa, že lidé, kteří o příslušné oblasti nemají žádné předchozí znalosti, jsou *náchylnější médiím věřit* - v jistém smyslu má tuto zkušenost s médií snad každý z nás.

Zpětný (reciproční) účinek:

Fakt, že je nějaká skutečnost předmětem zájmu médií, ovlivňuje samotný průběh události (zasedání parlamentní komise či interpelace ministrů probíhají zcela jinak, je-li jednání uzavřené, a jinak, pokud se odehrává za přítomnosti médií).

Trivializace:

Média (především televize) mají vytrvalý sklon zjednodušovat vše, čemu se věnují, aby přilákala a udržela pozornost příjemců.

Tento přehled vychází z nejrozumnějších vědeckých laických poznatků a nakonec i stereotypů, které se ve společnosti vůči médiím přisuzují. [Burton – Jiráček, Úvod do studia médií, 2001, s. 353 - 370]

1.2. Společnost a média

Zájem o vliv médií a masové komunikace na společnost i chování jednotlivců narůstá úměrně tomu, jak stoupá význam médií jako konstituujících (a stabilizujících) faktorů společnosti a nastoleného uspořádání sil. Dramatický rozvoj dělby práce a nárůst informací zprostředkovaných médií posunuje média a veřejné (stále ještě masové) komunikování do role rozhodujícího – možná dokonce jediného – tmelícího elementu společnosti.

Pozornost se stále více soustřeďuje na instituce, které se v období masového komunikování ustavily, teda na média. A objevuje se stále častěji sousloví **mediální komunikace**, jež postupně vytlačuje masovou komunikaci a stává se rovnocenným pojmem k sousloví *veřejná komunikace*.

Média působí ve společnosti, kde moc je nerovnoměrně rozdělena mezi jednotlivce, skupiny a třídy. Především je zřejmé, že mají svou ekonomickou cenu a hodnotu, že jsou předmětem boje o ovládnutí a zpřístupnění a objektem politické, ekonomické a zákonné regulace.

Za druhé nelze přehlédnout, že jsou velmi často považována za účinné nástroje moci s potenciální schopností uplatňovat nejrůznějšími způsoby svůj vliv.

Potenciál médií uplatňovat moc

- *přitahují a usměrňují pozornost veřejnosti*
- *přesvědčují v záležitostech názorů a víry*
- *ovlivňují chování*
- *uspořádávají výklady reality*
- *propůjčují status a legitimitu*
- *rychle a obšírně informují*

Snad nejstarším a nejpozoruhodnějším tématem je otázka vztahu médií k bezpečnosti a moci státu. Od médií se často očekává, že nebudou žádným zásadním či hrubým způsobem podryvat společenský řád. Protože by se mohlo zdát, že ústavní záruky svobody tisku tuto otázku řeší ve prospěch médií. Stát však mívá obvykle v záloze některé nástroje, které může v krajních situacích využít. Moderní historie

poskytuje mnoho příkladů, kdy dočasné narušení občanského řádu, teroristický čin, obavy ze zločinnosti, vypuknutí nějaké lokální války či otázka důvěryhodnosti vlády, znovu probudily spory o svobodě a tisku a jejich omezeních.

Obecně platí, že představitelé moci, kdekoliv na světě, vykazují vytrvalý sklon k ovládání zpráv. Dokonce i přesto, že rázně odmítli cenzuru. Více příležitostí ke kontrole se jim obvykle nabízí u regulovaného vysílání, než u tištěných médií.

Pokud jde o otázku kontroly médií, v mnoha zemích pokračuje diskuse týkající se morálky, slušnosti a zobrazování záležitostí souvisejících s pornografií, zločinem a násilím. V mnoha společnostech byla přímá cenzura a zákonná omezení minimalizována a změněna v uvolněnější etické zásady.

Dlouhodobé očekávání, že by média měla přispívat ke vzdělávání, kultuře a umění, se dostalo do rozporu se skutečnými nebo vnímanými pravidly mediálního trhu v podmínkách silícího boje o publikum.

Komerzializace je spojována s manipulací, konzumerismem, nedostatkem slušnosti, původnosti a tvořivosti [Blumler, 1991; 1992]. Klíčovým rysem veřejné politiky týkající se elektronických médií v západní Evropě je udržení komerčních vlivů pod tvrdou kontrolou [[McQuail a Siune, 1986].

Je tedy zcela zřejmé, že média jsou všude závislá na zbytku společnosti, reagují na různé podněty, významné podněty a jsou podřízena zdrojům skutečné ekonomické a politické moci. Nikde se neočekává, že média budou mít přímou moc ve svém vlastním zájmu, mimo sféru získání pozornosti, komunikování, informování, bavení, vydělávání peněz a podobně.

Pojem mediální moci podléhá nejrozličnějším výkladům. Doklady i teorie podporující názor, že média často mohou plnit a skutečně plní stanovené cíle z hlediska zvoleného záměru mohou být účinná, byť v přísně vymezených limitech. Další pojetí moci, které je více vlastní sociálně – strukturalistické tradice, se soustřeďuje na otázku, či moc mohou média uplatňovat nebo jí pomáhat. [Mc Quial, Úvod do teorie masové komunikace, 1999, s. 92 –165]

1.3. Média a jejich význam pro vzdělávání

Člověk se v průběhu svého života neustále vzdělává. Společnost jej vychovává a napomáhá mu se v ní lépe orientovat díky postupné modernizaci, která proniká i do procesu vzdělávání. Nejdříve na něj média působí jen v domácím prostředí. Nyní se ale objevují i ve školách. Vzdělávání ve školách dnes neprobíhá jenom za pomoci klasických učebnic, ale začínají se do něj zapojovat média v nejrůznější formě.

Proto se také v moderní pedagogice objevuje nový pojem – mediální výchova. Což je tedy relativně nová, progresivně se rozvíjející oblast všeobecného vzdělávání, vyvolána rozvojem technických prostředků, jimiž jsou zprostředkovávány informace.

[Průcha – Walterová – Mareš, Pedagogický slovník, 1995, s. 258]

Tato výchova je prevencí proti funkční negramotnosti. Když v této oblasti hovoříme o využití nových elektronických didaktických médií měli bychom je asi nazývat multimédií. A to z toho důvodu protože jejich charakteristickým rysem je sbližování mezi výpočetní technikou, komunikačními prostředky, informačními zdroji a vzděláním a dále spotřební elektronikou (jako je televize, přehrávače CD), zábavním průmyslem a hrami.

Další jev, který se vyskytuje je „edutainment“, což znamená – spojení zábavy se vzděláváním – je hojně využíván producenty softwaru.

K novým elektronickým multimédiím a jimi inspirovaným formám vyučování a učení se

řadí:

- sítě - lokální počítačové sítě, on-line knihovny a další zdroje informací, E-mail, videokon – ference v distančním a podnikovém vzdělávání
- multimédia, která spojují různé formy uložení dat – video, hypertext – na různých nosičích – např. CD-Rom
- mobilní prostředky a přístupy podporující různé formy distančního a distribuovaného vzdělávání, zahrnující bezdrátové LAN-sítě, notebooky zapůjčované studentům, pro práci domů, systém dial-in, umožňující přístup k učebním materiálům, „odkudkoliv a kdykoliv“ (tzv. virtuální škola)

Sama technická dokonalost zařízení nestačí zaručit úspěšnost multimediální výuky. Nová média přináší revoluční převrat do lidské společnosti. Média natolik ovlivňují budoucí trh práce, že bude nutné zcela nově koncipovat i obsah a formy školního vzdělávání.

Aniž bychom si to uvědomovali nová média skutečně přinášejí kvalitní změnu a to tím, že umožňují realizovat v daleko širší míře některé didaktické postupy, kterými jsou např.:

- **stimulace reálného prostředí** – fyzikálně, technologicky, ekonomicky
- **individualizované učení** – řízení tempa práce žákem

vedou ke snížení strachu z neúspěšnosti – např. počítač umožňuje dělat chyby bez rizika ztráty sociálního postavení. Zcela nové možnosti poskytují nové technologie – multimedia v distančním vzdělávání a andragogice.

Na druhé straně si musíme uvědomit zda rozvoj nové informační technologie nepovede k socioekonomickým rozdílům ve společnosti. Kde se bude vytvářet rozdíl uvnitř státu a to:

- mezi bohatými = vzdělanými
 - mezi chudými = nevzdělanými především z hlediska finanční dostupnosti
- kdy chudí nebudou mít umožněn přístup k informacím a těmto technologiím. Tyto rozdíly se mohou zvyšovat také mezi státem a národy. To znamená, že vysoce vyspělé společnosti se budou rozvíjet ještě rychleji, zatímco nerozvinuté budou zaostávat ještě více. Každá domácnost si v dnešní době nemůže dovolit mít doma počítač, který si u našich dětí vydobývá výsadní postavení. Možnost doma pracovat na počítači, připojit se k Internetu atd. se může stát další významnou determinantou žákovy výchovy.

Vedle **mediální výchovy** se v dnešní době uplatňuje i tzv. **televizní výuka**. Což je vlastně využívání médií.

Televizní výukou je výuka, která využívá v určité míře televizního vysílání jako pedagogického prostředku. Existují různé stupně začlenění televizního vysílání do výuky:

- doplňkové (demonstrace pokusu)

- dominantní (televizní výklad a ukázka převažují, učitel ve třídě má malý prostor)
- úplné (vše je řízeno televizním programem)

S televizní výukou se v dnešním školství setkáváme daleko častěji, než s právě se rozvíjející mediální výchovou.

Z hlediska vzdělávání se zde tedy otevírá řada otázek, na které přinese odpověď teprve čas. [Průcha, Moderní pedagogika, 1997, s. 307-308]

1.4. Ohrožené aspekty dětské populace

Násilí šířené mediálně má vliv na dětskou populaci zejména v těchto aspektech:

a/ psychologický aspekt:

- vychází z faktů, že dítě obtížně rozlišuje mezi fantazií a realitou a hůře ovládá skryté agresivní impulsy než dospělý.

V kreslených příbězích určených pro nejmenší je stále více rvaček, nadávek ... „Dítě nakonec o reálné lidské emoce přestává mít zájem. Expozice násilí a brutality jej zbavuje lidského náhledu na hrůznost, soucítění, schopnost pomoci apod.“ [Malá, Vliv násilí v médiích na děti a mládež, 1995, s.3-6]

Vysedávání u televize a počítačů vede také k nedostatku pohybu, menší vytrvalosti a výkonnosti. Děti pasivně přijímají informace a nemají zpětnou vazbu, zda vše správně pochopily. Mají malou potřebu mluvit, schází jim větší aktivní slovní zásoba. S tím souvisí obratnost vyjadřování vlastních myšlenek a názorů a schopnost souvislého vyjadřování. Potíže s řečí a komunikací bývají často příčinou školního neúspěchu.

b/ biochemický aspekt:

- je založen na produkování adrenalinu a dalších látek, tzv. existenčních aminokyselin, které negativně ovlivňují základní životní funkce imunitního systému a rovněž přímo ničí neurony. To může vést ke zhoršení paměťových schopností, může docházet k nočnímu děsu, neklidnému spánku, poruše usínání, popř. k agresivnímu chování.

c/ sociální aspekt:

- nadměrný kontakt s multimediálním násilím má za následek ztíženou schopnost dítěte navazovat přiměřené sociální vztahy s vrstevníky i dospělými.

Kromě negativních vlivů nelze multimédiím nepřiznat i **pozitivní působení ve smyslu šíření informací, zpřístupnění vzdělávacích, naučných, populárně vědeckých, výukových a podobně zaměřených pořadů**, které rozšiřují nejen znalosti, ale i slovní zásobu. Zároveň mohou mít multimédia i **funkci relaxační**.

Na druhou stranu jedním z velkých nebezpečí multimédií je to, že slouží v mnohých rodinách jako „odkladiště“ dětí.

Vzhledem k tomu, že multimédia děti po celou dobu sledování programu zcela zaujmají a vylučují jakoukoli jinou současnou činnost, omezují tedy značně jejich uživatelům volný čas na úkor jiných zájmů.

Multimédia se stávají častějším společníkem ve volném čase dítěte. Uvážíme-li, že se způsob trávení volného času výrazně se podílí na rozvoji osobnosti a utváření charakterových vlastností dítěte, je to z výchovného hlediska nesporně důležitá otázka. [Švingalová, Základy psychologie, 2000, s. 94-97]

1.5. Puberta – nejsložitější období lidského života

Pro svůj výzkum jsem si vybrala **starší školní věk** – dobu dospívání, která zahrnuje prepubertu i pubertu a trvá přibližně od 11 do 15 let. Prepuberta je označení přípravného období dospívání, kdy se začínají objevovat první vývojové změny v tělesné i duševní oblasti. Doba nástupu puberty závisí obecně na mnoha vlivech nejrozličnějšího charakteru, např. klimatu, na stimulačních vlivech prostředí, ve kterém jednotlivec žije, na výživě, dále na pohlaví, charakteristické rysy průběhu pubertálních změn jsou zakódovány geneticky apod. V průběhu dospívání jsou typické velké individuální rozdíly, puberta nemusí nastupovat přesně v určité době a ani neprobíhá u každého stejně a ve všech složkách rovnoměrně.

Menší odolnost k zátěžím *není typická jen pro tělesné funkce, ale i pro psychiku, protože jde o jediný organismus, jehož složky jsou ve vzájemné interakci.* Prožívání pubescenta bývá vlivem vývojových procesů změněno, je typické emoční labilitou, přecitlivělostí, častými a zdánlivě bezdůvodnými změnami nálad, sklonem k negativním rozladám. V chování se projevuje neklid, tendence k impulzivitě, výbušnosti a nepředvídatelnosti reakcí

Celkové zaměření osobnosti je více introvertní než dříve, pubescent se koncentruje na vlastní prožívání a myšlení, hodnocení i sebehodnocení a fantazijní aktivitu, kterou hledá možnou náplň vlastní identity.

Smyslem dospívání je najít vlastní identitu, změnit sebe pojetí, aby odpovídalo novým biologickým i psychosociálním podmínkám. Jedinec se změnil tělesně a mění se i duševně. V průběhu puberty prochází stádiem sebe potvrzování, kdy vychází z představy, jaký by chtěl být. Tato představa se samozřejmě mění, dítě napodobuje a ztotožňuje se s různými vzory. Pubertální vzory bývají obvykle méně konformní, jsou nějakým způsobem atraktivní a bývají obvykle idealizované. Mohou být na různé úrovni dosažitelnosti, některé děti se snaží napodobit staršího kamaráda, u jiných může být vzorem sportovec nebo filmový herec.

Hledání vlastní identity není snadné, protože všechny změny které dospívání přináší, znamenají ztrátu jistoty dřívějších rolí a dřívější identity, ale ještě ne jistotu nové .

Pubescent potřebuje poznat svou roli, své možnosti, schopnosti a svou sociální hodnotu. Dochází u něj ke změně v hierarchii hodnot, k odmítání autorit a pozice. hyperkritickému přístup, který má černobílý charakter hodnocení.

Kvalita vnímání je pozitivně ovlivněna rozvojem myšlení, záměrné pozornosti a logické paměti. Dokáže vnímat podstatné rysy reality, bez ohledu na jejich atraktivnost.

Pozornost dozrává a zlepšuje se z hlediska výběrovosti zaměření, kvality koncentrace a délky trvání.

V tomto období stoupá význam fantazie. Projevuje se v denním snění, které má relaxační význam, anebo v tvůrčí činnosti, která začíná být pružná a tvořivá.

Jeho myšlení dosahuje vysoké úrovně pružnosti a tvořivosti, ale bývá typické nedostatečnou korekcí zkušeností, dále ukvapeností, zbrklostí a přehnanou radikálností soudů.

Vztahy s vrstevníky mohou mít skupinový nebo párový charakter. Skupina mívá určitou hierarchii, s diferencovanými rolemi jednotlivých dětí a od členů skupiny vyžaduje respektování určitých pravidel. Je důležitým socializačním činitelem, významně ovlivňuje hodnocení, postoje a zájmy svých členů. Funguje zde identifikace a nápodoba, hodnocení skupiny se postupně stává důležitou součástí sebehodnocení jedince. Skupina však může působit i negativně, zejména tam, kde dítěti chybělo a chybí rodinné zázemí nebo jde o extrémně nevyrovnaného a nejistého jedince.

V pubertě jsou běžné i první heterosexuální vztahy, lásky. Atraktivita partnera je posuzována podle kritérií pubertální skupiny a převažují zde povrchní znaky, jako je zevnějšek, vyspělost, nápadnost, suverenita a schopnost upoutat pozornost.

Další role, kterou musí pubescent uspokojivě zvládnout souvisí s volbou povolání, jako součástí vlastní identity.

Mravní citění se rozvíjí stejně intenzivně, jeho vývoj souvisí s rozvojem myšlení a hodnotícího přístupu pubescenta, se změnou hierarchie hodnot a postoji k platným sociálním normám. Normy chování mohou být přechodně určovány partou. [Vágnerová – Valentová, Psychický vývoj dítěte, 1991, s. 97 – 109]

2. Televize – prostředek masové komunikace

Pojem **televize** zahrnuje v sobě jednak složitá elektronická zařízení umožňující vnímání, zpracovávání, přenos a příjem obrazu i zvukového doprovodu, jednak veškerou činnost týkající se programové stránky. Oba významy jsou přitom spolu vzájemně úzce spjaty a nelze je od sebe oddělit.

Jde o technicky tak náročný problém, že jeho zdárné vyřešení dnes ani nedoceňujeme a většina televizních diváků ho bere už jako samozřejmost.

Dnes je televize, jeden z nejpoblárnějších sdělovacích prostředků, zavedena téměř ve všech zemích světa.

Televizi, jako jeden z prostředků masové komunikace, sledují děti a dospívající mládež nejvíce ze všech médií. Čas, který tyto skupiny věnují sledování televize je v průměru delší než všechny mimoškolní činnosti, jimž se děti a dospívající v naší kultuře věnují

2.1. Historický vývoj televize ve světě

Televize, nejmladší z hromadných sdělovacích prostředků, prošla obrovským vývojem, jako dosud žádný jiný sdělovací prostředek. Zrod televize byl připraven vědeckotechnickým pokrokem společnosti, pracemi vědců a odborníků celého světa.

Velkého pokroku v oblasti telegrafie a telefonie bylo dosaženo v druhé polovině devatenáctého století. Tento motivoval tehdejší techniky k hledání způsobů, jak přenášet na dálku také obraz.

Ačkoliv princip přenosu byl znám již na konci 19. století, jeho uskutečnění stály v cestě nemalé technické překážky. Počátkem roku 1844, si čtyřicetiletý inženýr Paul Nipkow nechal v Německu patentovat mechanicko-elektrické zařízení – teleskop (předchůdce televize), které rozkládalo obraz na světelné body a poté ho z nich zase opět sestavovalo. Zprvu byl přenášený obraz nevalný. Protože mechanická podstata Nipkova systému byla velkým handicapem, na sklonku dvacátých let našeho století zaujímal dominantní postavení, vzbuzovala falešné naděje do budoucnosti.

Zatímco stoupenci Braunovy elektroniky, byli rádi, když na ní vyčarovali primitivní obraz bídné kvality. Američan Charles Francois Jenkins již v roce 1923 bravurně přenášel po telefonním vedení nepohyblivé a o dva roky později i kinetické televizní obrázky až do dvěstěkilometrové vzdálenosti. V roce 1928 se postarali o

senzaci Skot John Logie Baird, jenž uskutečnil televizní přenos z Londýna do New Yorku.

V témž roce zahájila Amerika bezdrátové vysílání. Pozadu nezůstal ani starý kontinent, především Velká Británie a Německo, ale i Francie a Sovětský Svaz. Ve Velké Británii, kde BBS financovala Bairdův pokusný televizní program, se několik nadšených podnikatelů pustilo v *roce 1928* do sériové výroby mechanických televizních přijímačů. V *roce 1929* začala pravidelně vysílat rovněž sovětská televize: zprvu v Moskvě, později v tehdejších Leningradu, Gorkém a Tomsku. Televizní technika se stále zdokonalovala. Nakonec všechny klikaté cesty rozvoje televize spojil v jednu mladý německý fyzik baron Manfréd von Ardenne, který v *roce 1931* triumfálně předvedl svůj televizní systém, využívající pro snímání i reprodukci televizního obrazu Braunovy elektronky.

V té době došlo k přechodu od mechanického k elektronickému přenosu. Došlo k televiznímu rozvoji, např. v Německu formou tzv. televizních hostinců. Pokrok ovšem cválal jako splašený kůň – příští rok v nich zhlédlo první televizní přenosy z letních olympijských her v Berlíně.

V době války se vývoj zastavil. V *roce 1940* sestrojili technici firmy BOSCH dokonce fungující televizní zařízení. Pozoruhodnou životaschopností tohoto zařízení bylo dokonce i to, že se pravidelně vysílalo denně šest hodin až do *roku 1943*. Ale i pak se šířila dál, alespoň fragmenty kabelové sítě.

V *roce 1935* zahájila pravidelné vysílání v elektronické soustavě ve Francii a po půl roce ve Velké Británii. V USA začal televizní věk 30. *dubna 1939*. První známky jsou však již z:

- *roku 1928* – Stanice WGY v Schenectady ve státě New York uskutečnila první program televizní vysílání v dějinách
- *roku 1945* – 5 tisíc domácností ve Spojených státech vlastnilo televizor. Za tři roky to již bylo milión a v roce 1968 už 78 miliónů
- *od roku 1954* – firma RCA dala do prodeje první barevný televizor
- 29 miliónů amerických domácností vlastnilo televizor

- v tomtéž roce byla poprvé ukázána síla televize – ovlivňování veřejného mínění

roku 1960 – poprvé zaznamenala a zprostředkovala politickou debatu při kampani viceprezidenta R. Nicony a senátora J. Kennedyho

- *roku 1963* – vysílány i záznamy, které šokovaly lidi a to čtyřdenní televizní reportáž o vraždě a pohřbu prezidenta J. Kennedyho – čímž došlo k sjednocení veřejnosti

- *roku 1980* – Ted Turner založil kabelovou zpravodajskou síť CNN

– dochází i k dalšímu rozboji kabelových televizí všeho druhu

Další oblastí, kde nebyl opomenut rozvoj televizí, bylo Japonsko. Japonci zahájili pokusní televizní vysílání *13. května 1939*, válečný stav a jeho důsledky však začátek pravidelného provozu odsunuly až do *roku 1953*. Ale i tak získaly asijský primát.

Zatímco v USA se televize v první polovině čtyřicátých let čile rozvíjela, v Evropě odstartovalo nové kolo televizních závodů až po válce. Hlavní pozornost se přitom soustřeďovala na zlepšení obrazu. V Americe se přecházelo z černobílé produkce k barevné. Evropa musela však ke svému standardu teprve dospět. Opět docházelo k technickému rozvoji, který se zvýšil nástupem barvy. V USA, kde se komerční televize rozvíjela nejrychleji, se údajně barevný systém objevil v *roce 1940*. Svět se začal vybarvovat.

V Japonsku souběžně s opožděným černobílým vysíláním spustili také zkušební barevné vysílání. V SSSR pokusně barevně vysílali od *1. října 1954*, v té době barevné vysílání stihla i Velká Británie. V Evropě vše řešili po svém. Což dokazuje první barevný systém Francouze Henryho de France.

Docházelo k rozvoji dalších technických údajů v přesunu od černobílého k barevnému televizoru. I přesto však nedošlo k sjednocení všech evropských standardů. Postupně se všechny společnosti zabývající se vývojem televizorů shodli alespoň v některých technických parametrech.

I my můžeme v dnešní době tento vývoj zhodnotit.

2.2. Historický vývoj televize u nás

V předválečném Československu se s televizí experimentovalo na dvou půdách.

Tou první byla půda Univerzity Karlovy. Na ní dr. Jaroslav Šafránek, docent experimentální fyziky, vytvořil *v roce 1935* poměrně primitivní, ale fungující mechanicko-elektronickou soustavu s Nipkowým kotoučem. Nedlouho poté podal také patentovanou přihlášku na „Způsob a zařízení pro barevnou televizi“.

Ta druhá půda byla skutečná. Patřila statku ve Vratislavicích u Vlašimi a po večerech na ní rolník a radiotechnik – samouk František Holeček promýšlel svůj systém elektrické televize. Jeho patenty ze dne *17. prosince 1936* (na „Způsob radioelektrického přenosu obrazů a televize“ a „Zařízení pro bodový přenos nebo reprodukci elektronickou cestou“) nebyly výplodem venkovského podivína, ale erudovaného odborníka, v mnohém myšlenkově předbíhajícího svou dobu (ale i její technické možnosti).

O nové médium víc než zdvořilý úřednický zájem projevovalo také Ministerstvo pošt a telegrafů. I jeho zásluhou byl v budově Mezinárodní telefonní ústředny v Praze instalován a *9. března 1938* spuštěn televizní vysílač. Nebýt válečných událostí mohl být v rodném listě našeho televizního vysílání zapsán *rok 1939*.

Na druhé straně však válka vývoj televize u nás také urychlila. Např. Za okupace totiž německá firma Fernseh GmbH přesunula své výzkumné laboratoře do bývalé textilky v Dolní Smržovce u Tanvaldu. Po osvobození zdejší pracoviště převzala sovětská vojenská správa, která v něm počátkem *roku 1946* umožnila stáž několika našim odborníkům.

Ti pak ve vývoji pokračovali, aby počátkem *března 1948* předvedli výsledky své práce štamgastům nedaleké hospody U Mullerů a o dva měsíce později návštěvníkům pražské mezinárodní rozhlasové výstavy Mevro.

V červenci pak uskutečnili přenos Vsesokolského sletu, který na pětadvaceti přijímačích umístěných v různých místech Prahy, zhlédlo asi sto padesát tisíc lidí. Plamínek byl zažehnut ...

Slušným tempem pokračující vývoj studiové a vysílací techniky umožnil zahájit *1. května 1953* zkušební a *25. února 1954* regulérní vysílání. Zpočátku je tři dny v týdnu a po čtyřech letech každodenně. Dne *10. května 1970* přibyl i druhý program a *9. května 1973* i barevně. S barvou ovšem Československo poněkud zaspalo, a to i

přesto, že první „barevný“ vysílač byl v provozu na pražské rozhledně již od června 1964.

I poté docházelo k technickým problémům, které však postupným rozvojem vypilovali a dospěli až k dnešní podobě televizorů. [Halamička, Stereo a video, 1999, s. 6]

2.2.1. Televize a její diváci

Statistici dokáží spočítat (skoro) všechno. Třeba i to, kolik času průměrně tráví před obrazovkou obyvatelé jednotlivých států.

Bezkonkurenčně vedou **Japonci** s 251 minutami /denně

Následováni **Brity** s 251 m/d

Turky s 222 m/d

Italy s 220 m/d

Španěly a Maďary s 219 m/d

Víc než tři hodiny jí věnují **Irové a Řekové** s 194 n/d

Francouzi s 193 m/d

Němci s 186 n/d

Těsně pod tříhodinovou hranicí se pohybují obyvatelé

USA a České republiky s 179 n/d

Portugalska s 177 m/d

Belgie s 170 m/d

Dánska s 165 m/d

Pouze kolem dvou a půl hodiny denně ji sledují

Švýcaři s 154 m/d

Nizozemci s 153 m/d

Finové s 151 m/d

Norové s 143 m/d

Švédi s 142 m/d

Rakušané s 140 m/d

U nás jsou nejnáruživějšími konzumenty televize občané ve věku 60-69 let.

Sledování televize dětmi má ve vyspělých zemích, kam se řadíme i my stále vzestupný trend, potvrzený i u nás výzkumem Saka [1996], kdy významně klesl mezi roky 1982-1996 zájem mladistvých o četbu novin, časopisů a knih, o návštěvy výstav, divadel a galérií a také o aktivní sportování.

Naopak mírně stoupl navštěvování diskoték a sledování televize. V televizním vysílání jsou pro mládež nejpritažlivější filmy, seriály s kriminální tematikou, telenovely, programy zaměřené na populární hudbu, zábavné pořady.

Zanedbáme-li navštěvování diskoték, obecně klesá délka času, jež u nás mladí lidé mezi 15-18 roky věnují aktivnějším způsobům vstřebávání kultury. Tyto způsoby by mohly být protiváhou pasivního sledování televize.

Postindustriální společnost je společnost v jistém slova smyslu roztříštěná a v jiném smyslu velmi masová. Televize integruje velké množství lidí, kteří sledují tytéž programy a takto se napojují na svou kulturu. Na druhé straně může mít i vliv dezintegrační, kdy s určitými disponovanými jedinci může vytvářet spiklenecké spojení, v němž jsou syceny jejich asociální sklony.

Tím je televize – bezpochyby nejmnocnější médium – opravdu nebezpečná.

Jinak řečeno: *Zlo a násilí nemusí mít destruktivní účinky, je-li dětem prezentováno v kontextu, jenž těmto projevům dává smysl v přijatém kulturním rámci a nejsou-li tyto děti, jak krásně praví ruština – bezprizorné. Dítě, jež na takový rámec není dostatečně napojeno a o které se nikdo dospělý nezajímá, pak může násilí považovat za legitimní způsob prosazování lidských potřeb. Až násilí vytržené z kulturního a vztahového kontextu představuje hrozbu pro společnost.* [Matoušek – Kroftová, Mládež a delikvence, 1998, s. 102]

Ale než se budeme zabývat negativními vlivy televize na naše chování povězme si něco o její historii a vývoji, jak ve světě, tak u nás.

2.2.2. Nové televizní služby

K perspektivám televize patří i nové televizní služby, umožňující televizním účastníkům přístup k dalším informacím nezávisle na vysílaném programu, např.

přehledy pořadů televize, kin a divadel, počasí, denní zprávy, přehled tisku, sjízdnost silnic apod.

V zásadě jsou používány dva odlišné systémy, označované TELETEXT a VIEWDATA, které byly nejdříve zavedeny ve Velké Británii.

Informace v systému TELETEXT jsou členěny na jednotlivé stránky, každá obsahující 40 řádek po 24 značkách. Na první stránce je obsah s přehledem jednotlivých témat (titulů) a číslem příslušné stránky. TELETEXT mívá rozsah 100 stran.

Informační soustava VIEWDATA je založena na odlišném principu. Informace s přenášejí po telefonní síti, domácí telefonní přístroj se napojí na televizor, jenž v tomto případě slouží pouze jako zobrazovací jednotka. Zdrojem informací je databanka, disponující velkým rozsahem rozdílných dat. Zásadní rozdíl proti systému TELETEXT spočívá v možnosti aktivní obousměrné komunikace účastníka s databankou, při níž si účastník sám volí a upřesňuje požadované informace přímo v databance.

Jiné využití televizních přijímačů představují televizní hry, používající televizor jako zobrazovací jednotku. Hry nemusí být pouze jednoduchého typu, zaměřené na rozvíjení rychlé reakce a postřehu, jako je např. televizní tenis, ale často vyžadují i aktivní a tvůrčí přístup hráče. Velkým přínosem složitějších her, které jsou spíše učebním prostředkem, je důraz na přísně logické a důsledné myšlení. Formou hry se tak lze seznámit s funkcí mikroprocesoru, minipočítače, se základy programování apod. [Dašek – Kuba, Televize pro každého, 1984, s. 32]

2.2.3. Televizní stanice u nás

Televizní stanice – ty jsou zdrojem veškerých předávaných zpráv dále do domácností, k nám divákům. U nás po dlouhá léta fungovala pouze jedna televizní stanice se dvěma vysílacími programy – ČT 1 a ČT 2. „kdy se jedná o televizi státní. Oba programy byly vždy uhlazeny, aby jejich náplň nevykolejila z přesně daných a velmi často kontrolovatelných kolejí.

Ale jak všichni jistě víme od té doby už uplynulo pár let a k nám pronikla i soukromá televizní stanice. Nejdříve TV Nova a o něco později TV Prima. Čím se tyto druhy TV stanic od sebe liší?

Především financováním TV stanic a náplní, obsahem jejich programů. Státní televizní stanice je dotována státem a určitě si každý z nás uvědomí, že i my jsme

jedním z přispívajících na její chod. Naproti tomu soukromé televizní stanice si tzv. „na sebe musí vydělat sami“. Hlavní tepnou pro příliv peněz do soukromých televizních stanic je reklama a tržní mechanismus.

A proto se ani není třeba divit, že se chod a skladba programů u těchto dvou druhů televizních stanic liší.

V dalším odstavci věnujme několik řádků právě soukromým televizním stanicím u nás a to předně televizní stanici NOVA.

Televizní stanice NOVA je mezi čtyřmi celostátními stanicemi hodnocena jako televizní stanice s nejvyšším počtem negativních jevů. Její působení je tedy nejškodlivější.

Jde o tyto negativní jevy:

- *samoúčelné zobrazování násilí a jeho zlehčování*
- *vulgární zobrazování sexu a lidského těla*
- *agresivita zaměřená proti některým náboženským, politickým, sociálním, etnickým a jiným skupinám*
- *špatný příklad pro děti a mladistvé ohrožující jejich psychický, morální a sociální vývoj*

Soukromá televize je u nás novým jevem snad i proto bývá obviňována z vlivu na různé další negativně hodnocené nové společenské jevy.

2.2.4. Televizní žánry

Obsahem každé televizní stanice jsou televizní žánry. Ony vyplňují každý vysílací den. To znamená, pořady publicistické – různé diskusní pořady, zpravodajství – denní a večerní zprávy jak z domova, tak ze světa. Mezi zábavné pořady patří soutěžní pořady jak pro děti, tak i pro dospělé nebo celovečerní zábavné pořady. Pořady naučné – v poslední době stále více z oblasti přírodovědné. Hudební pořady – pro všechny věkové kategorie. V poslední době se objevují i pořady erotické. Nedílnou součástí vysílání televizních stanic jsou celovečerní filmy a v dnešní době i sáhodlouhé seriály.

Televize soukromá a televize státní se od sebe liší sestavením televizních pořadů – žánrů.

Pokusím se nyní všeobecně shrnout, která televizní stanice, co vysílá.

Televizní stanice ČT 1 - začala bych nejdříve zhodnocením programů pro děti: Jako jedna z mála televizních stanic vysílá nejvíce dětských televizních pořadů, které jak se domnívám z hlediska agresivity, jsou nejméně škodlivé. Vysílá například „Kouzelnou školku“ pro děti předškolního věku (pro MŠ). Děti se v tomto pořadu seznamují s různými věcmi, rozšiřují si paměť a zručnost. Pro tyto malé děti, jako jediná televizní stanice, vysílá pravidelně „Večerníček“, který se skládá z pohádek loutkových nebo kreslených např. „Kaťa a Škubánek“ nebo „Jája a Pája“. Dále pro děti a dospívající mládež vysílá soutěžní pořady typu „Bludiště“, kde soutěží děti základních škol nebo soutěžní pořad „AZ-kviz“, který je určen také pro dospělé. Pro mládež vysílá hudební pořad „Medúza“. Na této televizní stanici najdeme i historické pořady, jakými jsou například „O poklad Anežky České“, Úsměvy, „Hledání ztraceného času“, „Československý filmový týdeník“ Publicistické pořady typu, „Objektiv“. Nebylo by pravdou kdybychom tvrdili, že na televizní stanici ČT 1 nejsou vysílány televizní seriály a filmy s nejrůznější tematikou. V současné době vysílá seriál z české produkce „Hotel Herbach“. Dále jsou do programu zařazovány filmy historické, ale i filmy či seriály s kriminální tematikou.

V dostatečné míře je zde také zastoupeno vysílání aktuálních zpráv z domova – regionální vysílání „Večerníky“, ale i ze světa „Události“.

Televizní stanice ČT 2 - charakteristické pro tuto stanici je to, že zde jsou vysílány především naučné, přírodovědné a historické pořady. Často bývá využíván ke zprostředkování sportovních přenosů, jak z domova, tak i ze světa.

Vedle programů televizních stanic ČT 1 a ČT 2, které patří státní televizi, mohou diváci sledovat dva televizní programy soukromých televizních stanic, kterými jsou TV NOVA a TV PRIMA.

TV NOVA je charakteristická tím, že v jejím vysílání zaujímá přední místo vysílání několika televizních seriálů, a to především z produkce americké nebo argentinské. Jako příklad uvádím „Knots Landing“, „Luz Maria“, „Mallorca“, „Yago, syn džungle“, „Ošklivá Betty“, „Poldové z přístavu IV.“, „M.A.S.H.“ nebo „Kobra 11“. Mezi tyto seriály je zařazena vědomostní soutěž „Riskuj!“, relace „Počasí“ pak už následuje zpravodajský deník „Televizní noviny“. Večerní vysílání bývá zahájeno soutěžním nebo zábavným pořadem typu „Natočto“, „DO-RE-MI“, „Chcete být milionářem?“. Po těchto pořadech následují opět televizní seriály nebo celovečerní filmy, především americké produkce. Pravidelně se v některých dnech setkáváme s publicistickými pořady jako jsou „Občanské judo“, „Kotel“. Do programu této televizní stanice bývá zařazeno vysílání erotických filmů a pořadů.

TV PRIMA - od TV NOVA se moc neliší, protože i ona je charakteristická tím, že se v jejím vysílání objevují ve velké míře televizní seriály. V jejím vysílání se objevuje pořad pro nejmenší „Pišta a Fišta“. Jako jediná se nebojí do svého programu zařadit staré normalizační seriály typu „Žena za pultem“. Její večerní vysílání je vyplněno zábavnými pořady typu „Benefice.“ nebo „Nikdo není dokonalý“. Dále pak pokračují seriály typu „Komisař Rex“, „Hercule Poirot“, „Ženatý se závazky“, „Siska“ a celovečerní filmy a to především z produkce německé a americké. Skladba televizních novin „Deník“ se liší od ostatních televizních stanic především svojí délkou, je nejkratší. Televizní vysílání je doplněno pořady „Prima jízda“, ve kterém máme možnost se setkat se zajímavými osobnostmi z nejrůznějších oborů a dozvědět se plno nejrůznější zajímavosti. Dále pak diskusními pořady „K věci“ nebo „Trní“.

Po tomto seznámení se skladbou televizního vysílání jednotlivých televizních stanic je stále udivující, že největší sledovanost sklízí právě televizní stanice soukromé. Pouze starší generace je věrná televiznímu vysílání na ČT 1 a ČT 2.

Určitě by každého z vás zajímalo na co se dnešní školní mládež dívá a kolik hodin tráví denně před televizní obrazovkou. Proto jsem uskutečnila menší průzkum, s jehož výsledky Vás seznámím ve své Výzkumné části této práce.

2.2.5. Realita a fikce

Škodlivé účinky na děti a mládež může mít, jak násilí fiktivní, tak naturalisticky popisované násilí skutečné. Ale i nejasná hranice mezi tím, co se opravdu stalo a co nadsadili pro větší účinnost autoři pořadu. Za normálních okolností má dítě již ve středním školním věku schopnost distancovat se od předváděného násilí a zaujímat k němu kritický postoj.

Je nepochybné, že televize zobrazuje mnohem více násilí fiktivního než násilí skutečného. Když bychom to zhodnotili prakticky všechny televizní stanice regulují svými interními předpisy zobrazování drastických scén ve zpravodajství, méně již ve filmech. [Matoušek - Kroftová, Mládež a delikvence, 1998 ,s. 104-108].

Je pozoruhodné, jaký je rozdíl mezi obrazcem zločince v naprosté většině filmů se scénářem a zobrazeným zločincem ve zpravodajství o skutečných událostech. Filmový zločinec je v dnešních filmech nápadně často líčen se sympatiemi, a to i v případě, že se scénář inspiroje skutečnou postavou a že živá předloha filmové postavy zabila řadu lidí, uskutečnila sérii loupežných přepadení, způsobila velké škody a utrpení jednotlivce. Aby to byl úplný trhák, tak režiséři do úloh hlavních hrdinů obsazují nejpopulárnější herce, tím je ta postava pro diváka ještě sympatičtější.

Tyto prvky se nacházejí hlavně ve filmové produkci USA, která bezesporu zaujímá vedoucí postavení v evropských kinech i televizním vysílání evropských stanic. Stačí u nás nahlédnout do televizních programů vysílaných hlavně komerčními televizemi NOVA a PRIMA. Zločinci jsou zde velmi idealizováni. Každé vyprávění příběhu je v jistém smyslu pohádkou, legendou. Ale jak všichni dobře víme, v pohádkách se střetávají pozitivní a negativní postavy a dobro zde vítězí nad zlem pomocí kouzel. V tzv. novodobých pohádkách (akčních filmech) se hrdinou stává zločinec a obyčejně vítězí nad jinými zločinci nebo dokonce nad policií.

Nejvíce pozornosti producentů přitahuje násilná kriminalita. Skuteční pachatelé trestných činů bývají líčeni jako bytosti téměř nelidské.

2.3. Kdo financuje televizi?

Aniž si to možná uvědomujeme, tak jde především o peníze. Příprava pořadu pro televizní vysílání, videokazety apod. , to je hlavně veliký průmysl, jež vynáší obrovské zisky.

Odkud tyto zisky pocházejí? Od nás, diváků v kinech, lidí půjčujících si videokazety, ale především různých společností, podniků a firem, jež prodávají pomocí reklamy v televizi své výrobky. Televizní stanice, pokud chtějí vydělat co nejvíce peněz, se musí těmto firmám přizpůsobit, a to tak, že vysílají jejich reklamy v hlavním vysílacím čase – tedy v době, kdy se na televizní obrazovku dívá největší počet diváků. V tomto čase se také vysílají nejsledovanější pořady, jež se v nejzajímavějších okamžicích přerušují, aby mohla vstoupit skutečná královna televize – **r e k l a m a**.

Bohužel, to co přitáhne největší množství televizních diváků k obrazovce není to nejhodnotnější, což by mělo být vzdělání, umění a kultura. Pořady, které nás něčím obohatí. Mezi nejsledovanější pořady patří romantické filmy, libivé seriály a telenovely ze života těch nejbohatších, krvavé akční filmy se spoustou mrtvých, horory, katastrofické zprávy, vraždy, násilnosti, pornografie, soutěže ve kterých se dají vyhrát velké částky peněz. Všechno jsou to pořady, které ne vždy působí vhodně na naši psychiku.

Určitá omezení pro televizní vysílání stanovuje zákon. Jeho úkolem je zajistit, aby se do televizního vysílání nedostávaly pořady, jež by ohrožovaly mravní a duševní vývoj našich dětí a mládeže. Především jde o pornografii, sex spojený s krutostí a sexuálním zneužíváním dětí apod.

Zákony však postihují ty nejhorší prohřešky proti mravnímu vývoji, morálce a slušnosti a proti duševní pohodě dětí. Těžko se již zakáže hloupost, hrubý nevкус, hrubost. Zákony proto zůstávají jen na papíře a prostor dostávají velké peníze, ty jak známo měly vždy dlouhé prsty.

Je proto na nás dospělých, abychom pomohli našim dětem z toho velkého množství televizní zábavy, která jim je předkládána, samostatně a správně vybrat, to co jim jako dětem bude prospívat.

3. Agresivita – vysvětlení pojmu

Agresivita - představuje určitou pohotovost (tendenci, sklon) k agresivnímu jednání, vyjadřuje vnitřní dispozici neboli osobnostní vlastnost, kterou zpravidla chápeme jako relativně stálou a hůře ovlivnitelnou charakteristiku osobnosti.

Je zřejmé, že posilování agresivních tendencí je ve značné míře závislé na rodičích, na jejich hodnotovém systému, stylu výchovy i jejich preferovaném způsobu chování.

Agresivní chování chápeme jako porušení sociálních norem, které omezuje a narušuje ostatní jedince. Pojmy agrese a agresivita jsou výkladem podobné a souvisí spolu. Občas mohou být zaměněny, měli bychom se však snažit o jejich rozlišení.

Agresivita je tendenci k útočnému jednání vůči druhé osobě.

Agresi pak označujeme projev tohoto jednání.

Agresivní chování se potom stává prostředkem, jak dosáhnout určitého uspokojení, kterému stojí v cestě překážky. Agresivní jednání bývá stimulováno (povzbuzováno) prožitkem hněvu, vzteku.

Agresi rozlišujeme na čtyři stupně:

- *agrese, která probíhá pouze v myšlení a bez vnějších projevů*
- *agrese s vnějšími projevy (např. nadávka)*
- *destruktivní agrese (ničení předmětů, bouchnutí dveřmi)*
- *přímé fyzické napadení (přímý útok)*

Agrese je krátkodobá reakce. Naopak agresivita má charakter trvalejší tendence k útočným reakcím. Agresivita je vrozená a během vývoje jedince je posilována vnějšími i vnitřními podmínkami.

Agresivní jednání slouží obvykle jako radikálnější prostředek k uspokojení nějaké potřeby, kterého je obtížné dosáhnout jinak. Stává se zdrojem jistoty vlastních

kompetencí, které lze kdykoliv použít. Může být uspokojována i proto, že potvrzuje vlastní moc.

Kde hledat příčinu agresivity?

Člověk má vrozené dispozice k agresivnímu jednání. Avšak vloh k agresi nejsou u všech lidí stejné. Nejvíce lidí má průměrnou dávku předpokladů k agresivnímu chování, zatímco extrémní varianty jsou vzácnější.

Sklon k agresivnímu chování se rozvíjí učením, není tedy závislý jen na dědičnosti. Agresivní chování lze zvyšovat pozitivním posilováním agresivních projevů dítěte a učením nápodobou. [Vágnerová, Psychologie pro pomáhající profese, 1999, s.266-273]

Agresivita není jen záležitostí individua, event. jeho rodiny, na jejím rozvoji se významným způsobem spolupodílí i další sociální skupiny, resp. celkové společenské klima.

Tolerance společnosti k agresivitě a násilí se v průběhu času mění. Ovlivňuje ji kulturní klima, které násilí nějakým způsobem prezentuje a zaujímá k němu určitý postoj. Na symbolické úrovni, např. v masmédiích, může násilí banalizovat a tak je nepřímo podporovat. Tímto způsobem je ovlivňována i hranice předpokládané normy a citlivosti společnosti k agresivním projevům.

Mediálně, tj. symbolicky prezentované násilí může sloužit k odreagování napětí, ale za určitých okolností může agresivní jednání stimulovat a aktivizovat. Která z variant nakonec převládne, je už otázkou komplexního působení mnoha dalších faktorů. Např. dospělý se sledováním thrilleru odreaguje. Avšak dítě, které je sugestibilnější a hůře diferencuje symbolickou rovinu od reality, se může snadněji identifikovat s agresorem a zkusit něco podobného.

Vliv médií, v jejichž pořadech se neustále zvyšuje nabídka násilností lze považovat za jednoznačně nepříznivý. Navzdory snadnosti rozlišení reality a symbolické formy se násilí postupně stává součástí běžné zkušenosti a začne být považováno za normální jev. Může se tak setřít rozdíl mezi dobrem a zlem, lidé si přestanou být jisti co je přijatelné a co už nikoliv. Určité riziko mediálních příběhů je i v tom, že postava, která se chová násilně, mívá roli kladného hrdiny. Za takových okolností se s hrdinou akčního filmu snadno ztotožní zejména nezralí a nevyrovnaní jedinci, kteří se pak budou chovat stejně násilně a nebudou mít pocit, že dělají něco

špatného. Je větší riziko, že si společnost na násilí zvykne a agresivita se stane součástí obecné normy.

Jde o určitou banalizaci zla, které se stává součástí každodennosti. Cokoliv, co je běžné, přestává být subjektivně zvažováno a hodnoceno. Člověk i společnost, přinejmenším některé sociální skupiny, tak mohou ztratit schopnost rozlišovat a postupně začínají tolerovat i chování, které zjevně omezuje práva jiných.

Výchova dítěte je zaměřena i na rozvoj sebeovládání, dítě se naučí potlačovat agresivitu, přestože by k takovému jednání bylo motivováno. Pokud tuto normu poruší, má tendenci svůj čin nějak ospravedlnit.

Mezi agresivní poruchy chování, které se projevují především u dětí školního věku je šikana. Šikanu lze definovat jako „Násilně ponižující chování jednotlivce nebo skupiny vůči slabšímu jedinci, který nemůže ze situace uniknout a není schopen se účinně bránit.“ [Vágnerová, Psychologie problémových dětí a mládeže, 2000, s. 77-83]

Nebo také, podle [M. Koláře, 1997] : „Jedinec nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci.“

V obou případech jde o velice vážný případ agrese, který nelze podceňovat a nutností je, abychom ho co nejvíce eliminovali. K šikaně dochází často ve škole, většinou na více izolovaných místech od dohledu pedagogických pracovníků. Obvykle v šatně, na záchodě, v nějakém ústraní. Nemusí docházet pouze k fyzickým projevům, které většinou dříve či později vyjdou najevo, ale i k psychickému týrání a vydírání. Dítě takovým jednáním může být velice traumatizováno, neumí se bránit a bojí se něco oznámit.

Výskyt šikany je nebezpečná, musíme ji však rozlišovat a nehodnotit každou potyčku mezi žáky šikanou. i když se jedná o chlapce, z nichž jeden je znatelně slabší a skončí poražen. [Kolář, Skrytý svět šikanování ve školách, 1997, s.20]

3.1. Příčiny a zdroje agrese a agresivity

a/ Nahromaděná přebytečná energie

- kterou děti nemají možnost dostatečně a správným způsobem vyventilovat. Dítě se potřebuje dostatečně odreagovat a podle svých přirozených potřeb uvolnit nevybitou energii. Pokud k tomu nemá dostatečné podmínky, své vybití realizuje agresivními projevy a chováním.

b/ Úzkost dítěte, nejistota, stres a napětí

- je méně častý zdroj agresivity, ale bohužel závažnější a problematičtější. Dítě se násilnými reakcemi snaží dosáhnout zpět svého postavení, sebedůvěru a jistotu. Snaží se skrývat svou úzkost před svými vrstevníky tím, že se snaží působit dojmem siláka a hrdiny. neuvědomuje si, že k dosažení takové pozice používá nevhodné a agresivní způsoby.

c/ Citové neuspokojení a strádání, citová deprivace

- neuspokojení citů vede k náhradnímu uspokojení, a to většinou na vývojově nižší úrovni, např. přejídání, egoismus, ubližování ostatním. Jedná se o velmi závažný, mnohdy skrytý společenský a psychologický problém. Může vést až k psychopatickému vývoji jedince, který týrá své oběti, ubližuje a stává se iniciátorem větších agresivních akcí. pokud se s takto agresivním dítětem dostaneme do kontaktu, měli bychom mu nutně obstarat potřebnou odbornou pomoc, i když se tento druh agresivity objevuje zřídka.

d/ Agrese proti agresivnímu chování a jednání

- pokud je dítě vystavováno určitému nátlaku, který na něho ostatní vyvíjejí, snaží se svým určitým způsobem bránit. Ke své obraně použije podobné prostředky, kterými se na něho útočí.

Příčin a zdrojů lze najít mnoho. Každá příčina je jiná, přesto spolu velmi úzce souvisejí. Většinou mají stejný základ, a to v poruše osobnosti, v jejím odlišném patologickém vývoji v prostředí, které na jedince negativně působí.

Pro nás je důležité příčiny rozpoznat, ujasnit si je a snažit se je kladně ovlivnit a usměrnit. [Matějček, Rodiče a my, 1986, s. 255 – 258.]

3.2. Agresivita vycházející ze sledování televize

Televize posiluje agresivitu nejen u disponovaných jedinců, posiluje ji u všech dětí a u všech lidí posiluje pocit, že svět je nebezpečným místem. Kromě toho televizní násilí pravděpodobně oslabuje citlivost na násilí, s nímž se člověk setkává v reálném světě. Vášnivý konzument televize ztrácí kontakt se skutečným světem, a kvůli tomu může slábnout jeho schopnost odlišovat možné a nemožné.

Vliv médií se projevuje již u malých dětí, dokonce i u ročních. Už takto malé děti dokáží napodobovat to, co viděly v televizi. Např. kreslené seriály, v nichž se postavy chovají agresivně, zvyšují celkově fyzickou aktivitu dětí z mateřských škol a zvyšují jejich agresivitu vůči ostatním dětem i vůči hračkám, se kterými si společně hrají.

V odborných textech se můžeme setkat v novém termínem „*pondělní syndrom*“ označující zvýšenou agresivitu dětí ve školkách a ve školách, která je oprávněně vykládána jako odreagovávání agresivity, již se děti nabily během víkendu z televize.

Můžeme se tedy domnívat, že děti, které upřednostňují sledování agresivního chování jsou učiteli i spolužáky hodnoceny jako agresivnější než děti, které takové pořady nesledují. Jedna ze studií uvádí, že upřednostňování pořadů předvádějících násilí ve věku osmi let podmiňuje vyšší počet zadržení a odsouzení za násilné trestné činy ve věku třicet let.

Patrně nejpřesvědčivější důkazy pro platnost hypotézy o škodlivém vlivu televize na děti, který se později projeví na úrovni násilí ve společnosti, přinesl Centerwall [1992]. Podle jeho práce sledování televizních programů (v nichž je mnoho filmového i zpravodajského násilí) v době dětství a časného dospívání zvyšuje násilnou kriminalitu těchto dětí s odstupem deseti až patnácti let, tedy v době, kdy dokončují dospívání nebo již jsou dospělé, a to nezávisle na zemi, kde se tento vztah sleduje. Mladiství pachatelé násilných trestných činů v USA podle Centerwalla přiznávají, že čtvrtina až třetina akcí, za něž byli trestáni, byla přímo inspirována tím, co předtím viděli v televizi.

V roce 1992 výkonný výbor Americké psychologické asociace pro vliv televize na společnost oficiálně prohlásil, že třicet let výzkumu mimo všechnu pochybnost potvrdilo škodlivé účinky násilí předváděného v televizním vysílání.

Negativní účinky má podle výsledků psychologických výzkumů televizní násilí především u těch dětí, jež jsou k násilnému chování disponovány:

- dědičnými a konstitučními faktory
- rodičovským nezájmem či nepřátelstvím,
- příslušností ke skupinám, jež sdílejí deviantní normy

Dítě nedostatečně vychovávané všemi, kdo by na něj měli působit, se snadno stane dítěte „vychovávaným televizí“ a snadněji z ní přijímá jako vzory i ty druhy chování, od nichž by ho přiměřeně pečující vychovatelé odrazovali. Jsou ovšem děti, které ke kriminálnímu chování disponují i jiné vlivy než způsob výchovy v rodině. I tyto děti – podobně jako děti poškozované vlivem rodičů – mohou být vnímavější na „špatné příklady“ viděné v televizi.

Při prevenci škodlivých účinků televizního násilí nelze spoléhat ani na školy. Všude ve světě se teprve začíná s mediální výchovou, jež děti učí využívat média ke svému prospěchu. Nejlepším způsobem mediální výchovy samozřejmě není teoretické poučování o médiích, ale výroba televizních programů, rozhlasových pořadů, případně novin samotnými dětmi. Přitom se děti názorně přesvědčují, jak média filtrují a stylizují skutečné události, když chtějí na své uživatele zapůsobit, jak je těžké udržet neutralitu zprávy a zdržet se komentáře, jak může obrazový doprovod článku dát zcela jiný význam připojenému textu, jak může pouhá intonace hlasu změnit vyznění rozhlasové zprávy atd. Výsledkem tohoto vzdělávání by měla být mediální gramotnost.

Ze všeho, co jsme uvedli, vyplývá, že nezanedbatelnou odpovědnost vůči nejmladším generacím mají dnes vedle rodičů a učitelů i tvůrci televizního vysílání. Odpovědnosti se nemůže zbavit ani stát, resp. jím ustavené orgány pověřené dohlížením nad médii.

Pro rodiče je pochopitelně snadnější odsuzovat obsah televizního vysílání, než si vyčítat upřednostňování konzumní posedlosti před vztahovými potřebami vlastních dětí. I v pozici učitele je snadnější obviňovat televizi z kažení mládeže, než uvažovat o diferencovaném přístupu k rizikovým žákům. Také politik si rád dovolí luxus „pláče na nesprávném hrobě“, aby nemusel namáhavě prosazovat reformu ústavů pro obtížně vychovatelnou mládež či zřizování zvláštního systému soudů pro mladistvé.

„Vliv médií na děti a mládež je mnohem méně významný než vliv živých lidí, s nimiž děti a mládež tráví čas.“ [Matoušek – Kroftová, Mládež a delikvence, 1998, s. 106]

Co by mělo z těchto studií vyplynout pro nás?

To je otázka na kterou bych se pokusila dát odpověď v závěru své bakalářské práce.

3.2.1. Nejčastější druhy agresivity a násilí šířené multimédií

se rozdělují na:

- slovní hádky
- nadávky
- verbální ohrožování
- ohrožování zbraní
- rvačky a pranice
- přestřelky
- honičky
- krkolomné pády
- krádeže
- výbuchy
- mučení a týrání
- znásilňování
- zabíjení

Kriminalisté, psychiatři, psychologové a další odborníci varují před hrubostí, agresivitou a násilím stále mladších dětí.

Mnoho výzkumů ukazuje, že nákaza násilím z médií je velice častá.

Před několika lety se stal alarmující případ čtyřletého chlapce, který vyskočil z okna čtvrtého patra, neboť se naprosto identifikoval s postavou filmového hrdiny Batmana a jen zázrakem se mu nic nestalo.

Zejména děti jsou ohrožené neschopností nebo nedostatečnou schopností rozeznat skutečnou realitu od fantazie ve filmech, videohrách či počítačových hrách.

Jestliže dítě ve filmu vidí, jak se dva perou, několikrát za sebou se udeří do hlavy železnou tyčí a nic se jim nestane, pak je těžké takovému dítěti vysvětlit, že pokud skutečně někoho udeří železnou tyčí do hlavy jen jednou, může mu způsobit těžké poranění, pokud ho rovnou nezabije.

Známe příklady, kdy pubertální dítě zranilo svého spolužáka, a to jen proto, že v akčních filmech mnohokrát vidělo, že když někoho kopne, nic se vlastně poškozenému nestane, zvedne se a pokračuje ve rvačce dále. Po kopanci nebylo vidět na obličeji napadeného krev a ani nejevil jiné známky zranění. Chlapec se pak velmi divil, že kamarádovi zlomil sanici.

Nebezpečí působení mediálního násilí dobře vystihuje Vágnerová [1999] „Navzdory jednoduchosti rozlišení reality a symbolické formy se násilí postupně stává součástí běžné zkušenosti (děje se tak dokonce i tehdy, nejde-li o násilí skutečné) a začne být považováno za normální jev. Může se tak setřít rozdíl mezi dobrem a zlem, lidé si přestanou být jisti, co je přijatelné a co už nikoli. Riziko mediálních příběhů je i v tom, že se často chová násilně kladný hrdina. S tím se snadno ztotožní zejména nezralí a nevyrovnaní jedinci, kteří se pak budou chovat stejně násilně a ještě si budou myslet, jak dobře jednají.“

Výsledky různých výzkumů se shodují na tom, že účinky určitého televizního programu jsou závislé na mnoha faktorech:

- **obsahu** (např. dramaturgickém zpracování, kontextu děje, způsobu předváděného násilí)

Rozlišit kvalitu pořadu či počítačové hry je pro samotného dětského diváka velmi obtížné. Dítě zhruba do 12ti let není schopné kvalitu diferencovat se všemi důsledky s tím spojenými.

- **-na osobnosti diváka** (např. jeho věku, pohlaví, inteligenci, předcházejících zkušenostech s agresivitou, jeho výchově...)
- **na situaci** (sleduje-li dítě pořad samo, s rodiči, kamarády apod.)

Jak působí násilí v akčních filmech na duševní vývoj dětí? Tuto otázku položil v roce 1993 Kongres Spojených států třem americkým badatelům. Dostal jednoznačnou odpověď.

Děti obojího pohlaví, každého věku, každé rasy, z každé společenské vrstvy, na každém stupni inteligence mohou být nepříznivě ovlivněny sledováním násilných pořadů na obrazovce. Stupňováním dávek násilí se snižuje práh jejich emoční zodpovědnosti. Násilí tak otupuje jejich citlivost.

Násilí na obrazovce láká k napodobení, oslabuje schopnost soucitu (zálibení v krutosti, ničení věcí ...) a empatie. Při různých počítačových hrách je však násilí ještě nebezpečnější. Dítě se zde nejen dívá, ale samo násilí vytváří pomocí tlačítek nebo páčkou joysticku. Tato činnost vede k oslabení vnitřních zábran – svědomí. K přesunu násilí do reality je jen krůček. [Švingalová, Základy psychologie, 2000, s. 94-96]

3.2.2. Agresivita měnící se v brutalitu

Brutalita (surovost, hrubost) – lze ji charakterizovat jako odbržděnou agresi, obsahující prvky násilí či týrání objektu agrese.

V pojmu samotném se odráží zavrženíhodný způsob chování, který překračuje obecně platné morální a právní normy.

Násilí, které mají na svědomí děti a mládež, si začíná vybírat daň v podobě lidských životů.

Ubití zvířat, fyzická napadání učitelek či spolužáků, šikana – těmito projevy se stále častěji prezentují děti a mládež.

Kde hledat příčiny narůstající agresivity nejmladší generace?

Problém tkví nejčastěji v problematických vztazích v rodině. Děti, které páchají násilí, musely prožívat nelásku, mohly být tělesně či psychicky týrány nebo byly svědky násilí v rodině.

Jednou z příčin je tedy časté selhání rodiny při výchově dětí. Většina psychologů se také přiklání k tomu, že na dětské psychice zanechávají stopy média. Ta totiž často násilí prezentují v nejhrubší podobě. Děti potom jednání svalovců na televizní obrazovce, kteří kolem sebe rozsévají smrt jako na běžícím pásu, mohou pokládat za normální a běžné. „Může to být i návod, děti si z toho mohou brát vzor.

Hlavní roli hraje vždy rodina. „Pokud v ní fungují normální vztahy, neměly by filmy s podobnou tematikou udělat s psychikou dětí nic vážného. Za zvýšenou agresivitou se může skrývat také traumatický zážitek z dětství, s kterým se dítě nikomu nesvěřilo a dusí ho v sobě. Mezi takové zážitky patří například pohlavní zneužití či šikana ve škole. Tyto ponižující zážitky mohou psychiku člověka natrvalo poznamenat, pokud k nim dochází opakovaně.

Psychicky narušení jedinci si pak svoji agresivitu vybíjejí na slabších a bezbranných lidech.

Fenomén násilí mezi mládeží není specialitou České republiky, ale v různých podobách se projevuje zejména v západní Evropě, Spojených státech či v Rusku.

Připomeňme si jen některé obzvláště kruté případy dětského násilí v České republice, kde i jeden z možných vlivů agresivního chování mohl být vyvolán televizní obrazovkou.

Prosinec 1992 Na deset let poslal soud do vězení sedmnáctiletého středoškoláka, který si objednal u dvou vrstevníků vraždu svých rodičů. Vrazi splnili „objednávku“ napůl, stačili zavraždit pouze spolužakovu matku a dostali každý osm let.

Říjen 1995 V Havířově uškrtil sedmnáctiletý vrah dvanáctiletého chlapce, s nímž bydlel v jednom domě.

Únor 1996 Dva osmi a desetiletí chlapci unesli v České Třebové čtyřměsíční holčičku s úmyslem ji zabít. Svůj nápad si později rozmysleli a dítě odnesli na policejní stanici, kde požadovali desetitisícovou odměnu za jeho zdánlivé nalezení.

Červen 1996 Teprve šestnáctiletý mladík v chatě svých rodičů na Domažlicku nejprve sexuálně zneužil a poté uškrtil devítiletého chlapce. Dítě mu bylo přitom svěřeno do péče jako skautskému vedoucímu.

Duben 1997 Vyšlo najevo, že téměř celý rok, až do února, fyzicky napadali a šikanovali své převážně mladší spolužáky tři třináctiletí chlapci na základní škole na Pardubicku. Celkem šikanovali a fyzicky týrali jedenáct dětí. Policie případ vzhledem k nízkému věku pachatelů odložila.

12. září 1997 Do konečnicku zavedli svému spolužákovi hadici od kompresoru učňové třetího ročníku zemědělského učiliště v Třebíči a pustili mu do střev stlačený vzduch. Policisté tento čin kvalifikovali jako omezování osobní svobody. Čin oznámila řediteli učiliště po několika dnech matka týraného mladíka. Dva z nich, jak postižený řekl, ho drželi u stěny, zatímco třetí hadici zavedl.

2. prosince 1997 Při hodině zeměpisu měl atlasem udeřit svou spolužačku do hlavy čtrnáctiletý žák, a způsobit jí tak otřes mozku. Vzhledem k tomu, že dívka musela být hospitalizována, kvalifikoval vyšetřovatel chlapcovo jednání jako trestný čin ublížení na zdraví. S ohledem na věk údajného nezletilého pachatele však bude případ odložen. Dívka ležela v nemocnici pět dní, dalších pět se pak doléčovala doma.

20. ledna 1998 Těhotnou učitelku německého jazyka na soukromém gymnáziu v Rájci – Jestřebí na Blanensku zmlátil při vyučování železnou tyčí šestnáctiletý Tomáš K. „Chlapec se tak chtěl patrně pomstít za to, že propadá nejen z dějepisu, ale i z němčiny“, uvedl pravděpodobný motiv činu blanenský policejní ředitel Radomír Diblík. Tomáš byl obviněn z ublížení na zdraví a výtržnictví a soud ho vzal do vazby. Za trestné činy, z nichž byl mladík obviněn, zákon ukládá až osmileté vězení. Vzhledem k tomu, že jde o mladistvého, horní hranice trestu se snižuje na polovinu, tedy na čtyři roky.

29. leden 1998 Dalším příkladem stupňující se agresivity mládeže byla smrt 47leté vychovatelky. Samorostem ji k smrti ubil šestnáctiletý chovanec Dominik z Výchovného ústavu pro děti a mládež v Chrastavě na Liberecku. Její jednapadesátiletá kolegyně, která ji přispěchala na pomoc skončila po napadení v kritickém stavu v liberecké nemocnici. Proč? Chovanec Dominik s dalším čtrnáctiletým chovancem chtěl utéci. Útěk se jim nezdařil. Za vraždu a pokus o vraždu poslal Krajský soud v Liberci sedmnáctiletého Dominika Kalendu na osm let do vězení. Zletilému pachateli by hrozilo 15 až 25 let vězení, Kalendu ale mohl soud jako mladistvého odsoudit maximálně k deseti letům.

Vzpomeňme i dva případy brutálních vražd spáchaných mladistvými z Liverpoolu, které se staly zkouškou pro britský právní systém.

12. únor 1993 V tento den byl malý James Bulgera unesen z obchodního domu ve chvíli nepozornosti své matky. Únosci chlapečka odvedli k železničnímu příkopu, povalili na zem a ubili k smrti cihlami a kamením. Pak ho ponechali na kolejích. Mrtvé tělo přejel vlak. Skutečné zděšení vyvolal věk obou pachatelů – Robertu Thompsonovi a Jonu Venablesovi bylo v době vraždy pouhých deset let.

Červenec 1996 Tehdy třináctiletý chlapec Brian Smith zavraždil devítiletou dívku Jade Metthewsovou. Chlapec utloukl dívku klackem. Ten byl soudem odsouzen k odnětí svobody „na dobu neurčitou“.

Lze jen těžko odhadnout jakým způsobem by byl podobný případ řešen u nás. V Anglii a ve Walesu lze z trestného činu obžalovat dítě starší deseti let, pokud soud prokáže, že si bylo vědomo špatnosti svého činu. To se obžalobě v případě vraždy Jamese Bulgera podařilo. Thompson a Venables – nejmladší obžalovaní z vraždy v Británii za posledních 250 let – byli původně odsouzeni k osmiletému trestu vězení. Soud vyšší instance zvýšil trest na deset let. Avšak po kampani tisku a petici, již podepsalo 250 000 Britů, ministr vnitra rozhodl, že oba by měli být ve vězení nejméně 15 let, protože spáchali „mimořádně krutý a sadistický zločin“. Konečný verdikt zněl doživotí.

[Lidové noviny, Agresivita mezi dětmi a mládeží nebezpečně narůstá, leden 98]

Mezi poslední příklady se kterými veřejnost seznámily naše média jsou tyto:

12.1.2002

Zabitím opakovaně vyhrožoval učitelce 14letý žák základní školy v Ostravě-Přívoze. Učitelka oznámila, že od počátku roku ji při vyučování žák osmé třídy neustále napadá hrubými nadávkami, nejvíc uráží její jugoslávskou národnost. Dokonce ji i vyhrožoval, že ji zabije, a v jednom případě ji chtěl i fyzicky napadnout. Tuto situaci musela mladá kantorka v krizi řešit útekem ze třídy.

Tento případ byl kvalifikován jako hanobení národa, rasy a přesvědčení a výtržnictví. Případ však u soudu neskončí. Byl po ukončení šetření odložen pro nepřípustnost trestního stíhání, kvůli tomu, že pachatel je nezletilý.

Květen 2002

Patnáctiletý žák napadl přímo ve třídě v Základní škole v Brodce u Prostějova učitelku. Stalo se tak v okamžiku, kdy se ho žena snažila odtrhnout od spolužáka, kterého mladičský násilník surově bil a kopal. Do učitelky se pak, podle zdroje ze školy, pustil pěstmi. Učitelka vyvázla bez zranění. (Jak Právo zjistilo, útočník patřil mezi problémové žáky s neuspořádaným rodinným zázemím a již v minulosti měl konflikty s okolím a pobýval i v diagnostickém ústavu.) Případ byl kvalifikován jako výtržnictví, mladíkovi hrozí vzhledem k jeho věku nejvýše rok vězení.

3.2.3. Stále mladší pachatelé

Agresivita dětí všeobecně roste. Ohrožuje spolužáky ve třídě i jejich učitele. Nezletilí násilníci se však umístění v diagnostických ústavech obávat nemusí, protože míst je málo a úřady pracují pomalu.

Právě zdlouhavost při umisťování dětí do ústavní péče je velkou bolestí. Uvažuje se proto o určitých mezistupních mezi poradenskou a ústavní péčí, kam by se docházelo i ambulantně. Je to ale novinka stará několik let, která vázne na nedostatku odborníků.

Umístit děti s poruchami chování do diagnostického ústavu je složité. Dlouhodobá snaha většinou ztroskotává na nedostatečné kapacitě zařízení.

Podle informací z ministerstva školství v ČR je celkem 50 výchovných ústavů, v nichž je kolem dvou a půl tisíce dětí. Kapacity nejsou plošně přeplněné, dochází k tomu nárazově měsíc od měsíce. Spíše bychom potřebovali děti rozdělovat do menších skupin podle míry rozvinutí sociální patologie. Ve skupinách je na jednoho vychovatele 15 až 18 chovanců a optimální by bylo pět až osm.

Věk dětí, které kolem sebe násilí ve třídách šíří, stále klesá. Dnes se do diagnostických ústavů dostávají 12-13letí pro stejné činy, které páchali před pěti roky 14-16letí jedinci. Objevit dnes u žáků základní školy vystřelovací nůž či vzduchovou pistoli není podle učitelů výjimkou.

Bezmocností učitelů jsou si samozřejmě žáci velmi dobře vědomi. „Nemá smysl jim čímkoli hrozit“. Na jedné ze škol v Praze 6 se objevil případ velmi brutální šikany. Učitelka zavolala policii. Celá škola s napětím čekala, co se bude dít. Policisté věc vyšetřili a předali ředitelce školy papíry – tady to máte a naschle. Dál? To už musíte po své linii.

Policisté jednali přesně v rámci svých možností. Pachatel pod patnáct let není v ČR trestně odpovědný. Verdikt policistů byl samozřejmě signálem pro celou školu – nám se nemůže nic stát. O týden později vysadili dveře a navalili je na tu učitelku. Skupina žáků se vloupala do školy a ukradla video. Jeden den brečeli, že nic neudělali. To ale jen do chvíle, než video vyměnili za motorku. Pak se klidně přiznali. Proč ne? Věděli, že jsou ještě tři měsíce beztrestní. Ostatní to viděly – hele, oni kradlí, teď mají motorku a nic se neděje! Do roka měli kluci partu následovníků a jelo se dál. To není jen pohrdání učiteli. Stejně se chovají desetiletí k policistům. Vždyť vědí, že se jim nemůže nic stát! [Magazín Práva, 11. ledna 2003]

Zákon č. 109 z 5. února 2002, § 4, odstavec 2 upravuje počet dětí v jednotlivých výchovných nebo rodinných skupinách a to takto:

- a) v diagnostickém ústavu nejméně 4 a nejvíce 6**
- b) ve výchovném ústavu nejméně 5 a nejvíce 8**

odstavec 4 upravuje počet dětí

- a) v dětských domovech nejméně 6 a nejvíce 8**
- b) v dětských domovech se školou nejméně 5 a nejvíce 8**

„Agresivita dětí vzrůstá. Navíc vědí, že je nelze potrestat, protože policie věc prošetří a kvůli věku odloží, a že učitel nemá právo na ně sahat. A s tím operují.“

Trestní odpovědnost mládeže naštěstí nedosahuje úrovně jako u dospělých, což je ale i v zahraničí běžný standard. „Pokud je dítě alespoň 12 let, lze jim pouze uložit ochrannou výchovu, která se vykonává ve zvláštních zařízeních maximálně do dovršení věku 19 let. Zákon o rodině umožňuje soudu i orgánu sociálně-právní ochrany dítěte

např. stanovit nad nezletilými dohled. Na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte by dle zákona o rodině zřejmě šlo nařídít ústavní výchovu i dětem mladším 12 let, pokud by jejich jednání bylo způsobeno špatnou či nedostatečnou výchovou ze strany rodičů“. Trestní sazby u dětí mezi 15 – 18 lety se snižují na polovinu, nejvýše však mohou dostat pět let.

Podle policejních statistik se děti a mladiství ročně dopustí zhruba 25 tisíc trestných činů. Z toho drtivou většinu tvoří krádeže a podobná majetková kriminalita.

Věková hranice trestní odpovědnosti nižší než 15 let je uzákoněna v řadě vyspělých zemí.

U nás se zatím věkovou hranici trestní odpovědnosti snížit nepodařilo. Postoj Nejvyššího státního zastupitelství, které na základě analýz trestné činnosti mládeže navrhuje snížit hranici na 14 let s tím, že u pachatelů, kterým je méně než 15 let, by se povinně prováděla psychologická vyšetření, vyvolává odmítavé reakce a to i přesto, že míra kriminality dětí u nás rok od roku roste, především v oblasti násilné trestné činnosti.

3.3. Děti a televize – vliv rodiny, školy a státu

Televizní obrazovka má přitažlivé a magické kouzlo a v době, kdy se postupně odcizujeme, se často stává trpělivým a poměrně nenáročným členem domácnosti. Jak se můžeme právem domnívat rozvoj televize postupně nahradil mezilidskou komunikaci v rodině. Aniž bychom jsme si to uvědomovali i při jídle zíráme – na obrazovku a přijímáme pasivně informace a to i některé nepříliš vhodné vzorky chování, krutosti a násilí.

A co děti?

Dítě bývá vnímáno jako bezbranný, bezradný a nekompetentní příjemce, který není schopen se před mediovanými sděleními chránit. Častým zdrojem obav bývá představa, že děti nejsou schopny rozlišovat mezi fikcí a faktem a podléhají realisticky zobrazeným fiktivním příběhům, jako by se doopravdy staly či jako by se mohly dít – kritici poukazují na to, že dítě „neví“, že násilné scény odehrávající se v kreslených seriálech nejsou možné. Takový účinek médium skutečně může do určitého věku mít. Schopnost rozlišovat mezi jednotlivými typy realismu získává dítě zhruba kolem osmého roku života.

Pohledme na daný problém z hlediska výchovy rodičů. Jakých chyb se dopouštějí rodiče?

Úplně těch nejjednodušších. V mnoha případech posadí dítě před televizní obrazovku. Proto, aby si odpočinuli a měli chvíli klidu pro sebe. Ale právě v tu chvíli děti začíná vychovávat televizní obrazovka. Děti z ní snadněji přijímají vzory a druhy chování.

Nelze však všechny rodiče tzv. „házet do jednoho pytle“. Nedostatkem času na dítě mohou být i jiné faktory, např. – budují si kariéru, ale vydělávají peníze, aby zaopatřili sebe a rodinu. I v tomto případě se projevuje rozpad tradiční rodiny. Nejčastějšími příčinami rozepří v rodinách, které negativně působí na děti jsou:

- *nedostatek finančních prostředků* – např., jeden nebo oba z rodičů jsou nezaměstnaní
 - *generační problémy* – na výchově dospívajících dětí se pouze v malé míře podílí rodiče. Do výchovy se zapojují příbuzní, kdy hlavní vlivy plynou od babiček a dědečků.
- S generačním problémem souvisí další problém a to :

- *neshody při výchově* – rozdílné názory na společné soužití, které je ovlivněno z jedné nebo druhé strany. A to tolerancí, alkoholismem, nevěrou a podobně.

Jsou ovšem děti, které ke kriminálnímu chování disponují i jiné vlivy než způsob výchovy v rodině. I tyto děti – podobně jako děti poškozené vlivem rodičů, mohou být vnímavější na „špatné příklady“ viděné v televizi. Není proto dobré všechnu zodpovědnost za působení televize nechávat pouze na rodičích.

Při prevenci škodlivých účinků televizního násilí nelze spoléhat ani na školy. Všude ve světě se teprve začíná s využitím tzv. mediální výchovy, jenž se děti učí využívat média ke svému prospěchu. (viz. kapitola Média a jejich význam pro vzdělávání). U nás se dnes mediální výchovou zabývá jen nepočetná hrstka obnovených, především soukromých škol.

Ale vedle rodičů a učitelů mají dnes i nezanedbatelnou odpovědnost vůči nejmladším generacím i tvůrci televizního vysílání. Odpovědnosti se nemůže zbavit ani stát, respektive jeho ustanovené orgány pověřené dohlížením nad médii.

U nás se tento dohled projevil při potrestání televizního vysílání stanice NOVA za program „ÁČKO“ z dubna 1998, který odvysílal pořad na téma „Živím se svým tělem“ – ten byl věnován mužské a ženské prostituci na pražském Hlavním nádraží. Výsledkem bylo, že televizní stanici NOVA byl tento pořad dočasně zakázán vysílat, byla uložena pokuta.

Představa, že přísnější regulace televize a jiných médií je však oním zázračným lékem, který společnost zbaví vysoké úrovně kriminality mládeže, je samozřejmě naivní iluzí.

Proto je pro rodiče pochopitelněji snadnější odsuzovat obsah televizního vysílání, než by si s dítětem povídali a řešili společné problémy. V pozici učitelů je zase snazší obviňovat televizi z kažení mládeže, než uvažovat o odlišném přístupu k rizikovým žákům. A politik? I ten řekne „pláčete na nesprávném hrobě“, aby on sám nebyl tím činitelem, který navrhne reformu ústavu pro obtížně vychovatelnou mládež.

[Matoušek – Kroftová, Mládež a delikvence, 1998, s. 106]

4. Klasifikace agrese pro účely pozorování

Druh agrese: *brachiální* (fyzické násilí, bití a veškeré jednání, směřující k poškození nebo smrti protivníka

verbální (nadávky, výhrůžky, spílání apod.)

Projevy agrese: *přímá* (u brachiální agrese např. fyzické násilí, u verbální nadávky, výhrůžky, hrubá slova)

nepřímá (u brachiální agrese např. výhrůžná gesta, u verbální např. ironie, sarkasmus, ponižování)

Dalším kritériem je typ agrese: *hostilní* – je spojena s krutostí a nenávistí; vychází z nepřátelského postoje a chce ublížit

obránná – slouží k bránění sebe sama či jiné osoby, věci či hodnoty, častým cílem je dostat se z oblasti nepříjemných podnětů nebo ukončit nějaké nebezpečí

užitková (lovecká a teritoriální), slouží k určitému cíli, k opatření si potravy, udržení životního prostoru; primárně jí nejde o vzbuzení bolesti.

Z hlediska motivace agresivního chování lze hovořit o následujících variantách:

- *osobnostní motivy*: chování vychází z agresivních tendencí osobnosti; jedinec je veden tím, že chce ublížit. V extrémní formě lze hovořit o anetické psychopatii.
- *sexuální motivy*: krutost je prostředkem k dosažení sexuálního objektu či sexuálního uspokojení
- *politicko-ideologické motivy*: podnětem je různost uvedených názorů a postojů
- *rasové motivy*: vycházejí z odlišnosti ras a jejich percepce
- *sportovní motivy*: agrese je vyprovokována sportovním zápolem
- *sociální motivy*: agrese vyplývá ze sociálního styku, situace (např. z odlišného sociálního postavení, ze situace navozující tenzi atd.)

- *psychické motivy*: chování druhého směřuje k ponížení, k navozování strachu, úzkosti, terorizování.

Motivy agresivního chování se mohou navzájem kombinovat. [Svoboda, Topografie agrese ve veřejnoprávní televizi, 1996, str. 71]

V roce 1994 přední světový lékařský časopis Lancet uzavřel přehled tisíců výzkumů na téma vlivu mediálního násilí na psychiku slovy: „*Vědecká debata skončila Že mediální násilí poškozuje dětskou psychiku, to dnes víme stejně jistě, jako že cigaretový dým škodí plicím. Jestliže někdo tvrdí, že to není bezpečně prokázáno, pak buďto nejde o odborníka, nebo jsou ve hře ty dlouhé špinavé prsty velkých peněz.*“ [Řičan - Pithartová, Krotíme obrazovku, 1995]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bude rozdělena do dvou fází.

1. fáze: Porovnat vztah dvou skupin školních dětí, každé žijící v jiném prostředí k médiím s důrazem kladeným na televizi.

Tato fáze se bude týkat otázek sledovanosti televize u dětí školou povinných. Šetření provedu formou dotazníku na dvou základních školách v okrese Pelhřimov. K tomuto účelu jsem si vytypovala jednu městskou základní školu ve městě Pelhřimov a druhou vesnickou základní školu v Horní Cerekvi. Pokusím se srovnat, podle získaných výsledků, názory žáků těchto dvou základních škol a to z pohledu, kolik volného času věnují televizní obrazovce a zda tím, co vidí v televizi mohou být ovlivněni ve svém chování.

Pro výzkumné šetření jsem použila vytvořený dotazník, který přikládám jako přílohu ke své bakalářské práci.

P 1 věkové složení dětí ve třídách

P 2 sledování televize ve městě – na vesnici během týdne

P 3 sledování televize ve městě – na vesnici během víkendu

P4 děti ve městech mají větší možnosti využití volného času, proto u televizní obrazovky tráví méně času, než děti žijící na vesnici

P 5 děti sledují televizní vysílání, přes týden nejčastěji od 17.00 do 22.00 hod. i déle

P 1 V prvním šetření jsem zjišťovala věkové složení dětí v jednotlivých zkoumaných třídách.

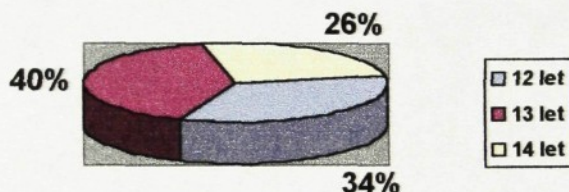
Svá výzkumná šetření jsem zaměřila na „starší školní věk“, tedy na děti ve věku od 11 do 15 let. Tímto předpokladem chci ověřit zda skutečný věk odpovídá požadovanému zkoumanému věku. Případně kolik procent z celkového počtu zkoumaných dětí tvoří děti starší 15 let.

Nejprve popíši výsledky získané na městské základní škole v Pelhřimově.

V 7. ročnících byl průzkum prováděn ve třídách A,B. V 8. ročnících byl proveden v třídách A,C. Celkový počet zkoumaných žáků je 101. Z toho: 54 ze 7. tříd
47 z 8. tříd

V sedmých třídách je z celkového počtu 54 žáků: 34 ve věku 12 let
19 ve věku 13 let
1 ve věku 14 let

V osmých třídách je z celkového počtu 47 žáků: 22 ve věku 13 let
25 ve věku 14 let

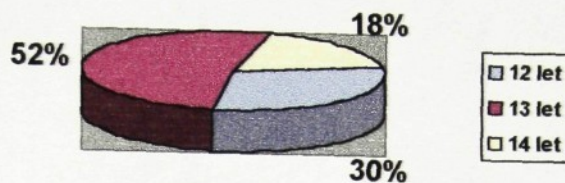

Druhou zkoumanou školou je základní škola v Horní Cerekvi. Na této škole jsou 7. třídy dělené na A a B. Žáků 8. tříd je pouze 27, proto je zde jedna třída. Celkový počet zkoumaných žáků je 60.

Z toho : 33 žáků docházejících do 7. tříd
27 žáků docházejících do 8. tříd

V sedmých třídách je z celkového počtu 33 žáků: 18 ve věku 12 let
15 ve věku 13 let

V osmé třídě je z celkového počtu 27 žáků: 16 ve věku 13 let
11 ve věku 14 let

Tímto zjištěním jsem nechtěla srovnávat počty žáků v jednotlivých ročnících na zkoumaných školách, protože všem nám je jasné, že městská škola bude mít nejen větší počty žáků ve třídách, ale bude mít i více paralelních tříd, než vesnická.

Chtěla jsem tímto šetřením zjistit věkové složení žáků v jednotlivých zkoumaných třídách. Šetřením jsem zjistila, že pouze 1 žák navštěvující městskou základní školu v Pelhřimově opakuje ročník. Jde o žáka 7. ročníku a třídu opakoval pouze jedenkrát, věkem tedy odpovídá požadovanému zkoumanému věku 14 let. Oproti tomu, vesnická škola Horní Cerekev ze zkoumaných žáků nemá ani jednoho žáka, který by opakoval ročník. Následné grafy nám zobrazují v procentech věk zkoumaných dětí.

P 2 *Ve druhém předpokladu jsem se snažila zjistit, kolik hodin věnují naše děti televizní obrazovce v průběhu pracovního týdne. Jinak řečeno. Kolik času tráví u televizní obrazovky ve dnech, kdy musí plnit své školní povinnosti.*

ZŠ Pelhřimov – sto jeden žák se dívá přes pracovní týden v průměru 2,6 hodiny. Nejmenší údaj je 1 hodina, největší více jak 8 hodin.

Třída	Průměr
7.	3
8.	2,5

ZŠ Horní Cerekev – 59 žáků se dívá přes pracovní týden v průměru 3,5 hodiny. Nejmenší údaj je 1 hodina, největší údaj je 8 hodin.

Třída	Průměr
7.	3,5
8.	3,4

Šetřením jsem zjistila, že děti z vesnice tráví u televizních obrazovek více volného času, než děti městské. U žáků 7. ročníků není ten rozdíl v průměru hodin strávených u obrazovky tak velký jako u žáků 8. ročníků, kde rozdíl činí 1 hodinu.

Dalším zajímavým zjištěním pro mne bylo, že 1 chlapec z vesnické školy uvedl, že doma televizi nemají. Šlo o žáka 8. ročníku.

P 3 *Ve svém třetím předpokladu jsem se snažila zjistit, kolik hodin volného času věnují děti televizní obrazovce v průběhu volných dní – soboty a neděle.*

ZŠ Pelhřimov – sto jeden žák se v průměru dívá přes víkend 3,3 hodiny. Nejmenší údaj je jedna hodina, největší je více než 8 hodin.

Třída	Průměr
7.	3,07
8.	3,55

ZŠ Horní Cerekev – 60 žáků se v průměru dívá na televizi přes víkend 4,6 hodiny. Nejmenší údaj je 1 hodina, největší 8 i více hodin.

Třída	Průměr
7.	4,8
8.	4,5

Pokud bychom porovnávaly počty hodin strávených u televizní obrazovky přes týden s počtem hodin stráveným ve dnech volna, tak zjistíme, že u žáků městských se liší pouze údaj u 8. ročníků a to v průměru o 1 hodinu. U žáků vesnických se liší v 7. a 8. ročníku zhruba o 1 hodinu.

Celkově nám vychází, že děti vesnické tráví u televizní obrazovky více času, jak děti městské. Já osobně tento výsledek i ten předchozí přikládám tomu, že děti městské mají více možností využití volného času, větší možnosti zapojení se do zájmové činnosti organizované různými typy zařízení.

P4 zjišť'uji jakými jinými způsoby tráví naše děti svůj volný čas, pokud nesledují televizní obrazovku. Z odpovědí, které děti uvedly ve svých dotaznících, jsem se pokusila pomocí tabulky znázornit uvedené skutečnosti. Zvlášť uvádím odpovědi dětí ze ZŠ Pelhřimov a ZŠ Horní Cerekev.

Tabulka znázorňuje činnosti, které děti uvedly, v procentech pak množství – kolik dětí se kterou činností zabývá - v pracovních dnech a ve dnech volna.

ZŠ Horní Cerekev	Pracovní dny (%)	Dny volna (%)
Sport	62,7	42,3
Práce s počítačem	30,5	22
Scházení se s přáteli	28,8	22
Pobyt venku	33,8	44
Pomoc rodičům	13,5	22
Čtení	16,9	20,3
Umělecká škol	33	-
Poslech hudby	11,8	10,1
Zájmové kroužky	8,4	3,3
Ruční práce	3,3	5
Péče o zvířata	11,8	11,8
Spol. hry	-	3,3
Spol. organizace	-	1,7
Návštěvy u příbuzných	-	10,1

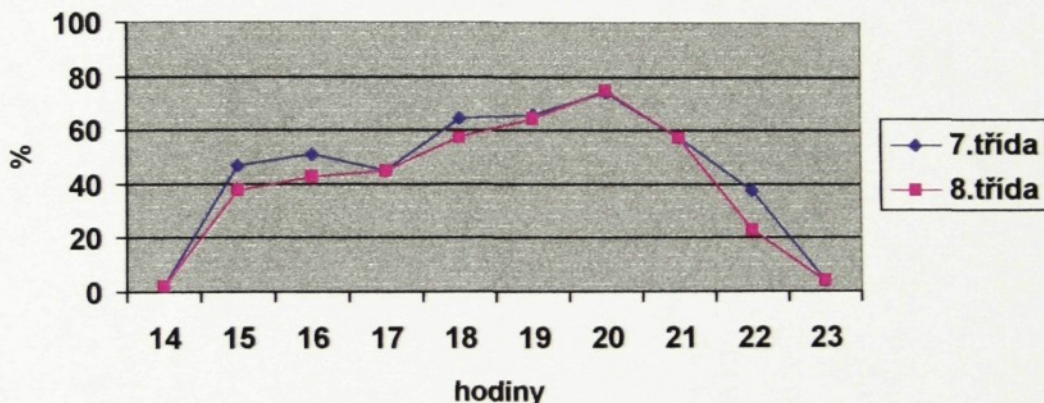
ZŠ Pelhřimov	Pracovní dny	Dny volna
Sport	57,4	43,5
Práce s počítačem	33,5	29,3
Scházení se s přáteli	17,8	25,7
Pobyt venku	28,7	45,5
Pomoc rodičům	138	23,7
Čtení	22,7	17,8
Umělecká škol	21,7	-
Poslech hudby	15,8	11,8
Zájmové kroužky	24,7	3,9
Ruční práce	4,9	2,9
Péče o zvířata	18,8	19,8
Spol. hry	-	1,9
Spol. organizace	3,9	1
Návštěvy u příbuzných	-	22,7

Výsledky tohoto šetření potvrzují předpoklad, že děti městské jsou více zapojeny do činnosti zájmových kroužků, činnosti sportovních kroužků, umělecké školy. Dále nám ukazuje, že děti jsou v průběhu pracovního týdne aktivnější, než ve dnech volna a to nezávisle na tom ve kterém prostředí žijí. Tyto dny tráví ponejvíce venku a při různých sportovních činnostech.

P5 Dalším předpokladem zjišťuji dobu, ve které nejvíce děti sleduje televizní obrazovku.

Zkoumáno je celkem 100 dětí, 1 dítě uvedlo, že přes týden na televizi nekouká.

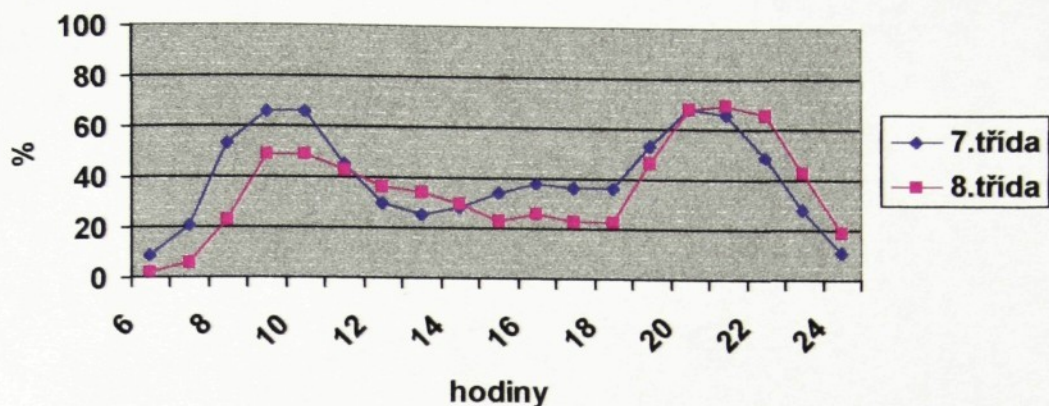
ZŠ Pelhřimov v pracovní dny

Podíváme-li se na graf, vzestupnou tendenci zaznamenává po 16.00 hodině a to jak u žáků 7. ročníků, tak u žáků 8. ročníků. Tato vzestupná tendence trvá až do 20.00 hod. Největší procento dětí 60 a více kouká v časovém úseku od 17.00 – 21.00 hod. Tento údaj je pro mne důležitý, protože ve II. fázi své výzkumné činnosti se chci zaměřit na zmapování projevů agresivního chování v pořadech odvysílaných nejsledovanější televizní stanicí a v nejsledovanějším čase.

Pro zajímavost uvádím obdobný graf zpracovaný pro dny volna. Zde zaznamenávají křivky na dvou místech vzestupné tendence. Jednu v dopoledních hodinách a to od 8.00 – 11.00 hod. a druhou od 18.00 – 22.00 hod. V tuto dobu se dívá nejvíce dětí na televizní obrazovku.

ZŠ Pelhřimov ve dnech volna

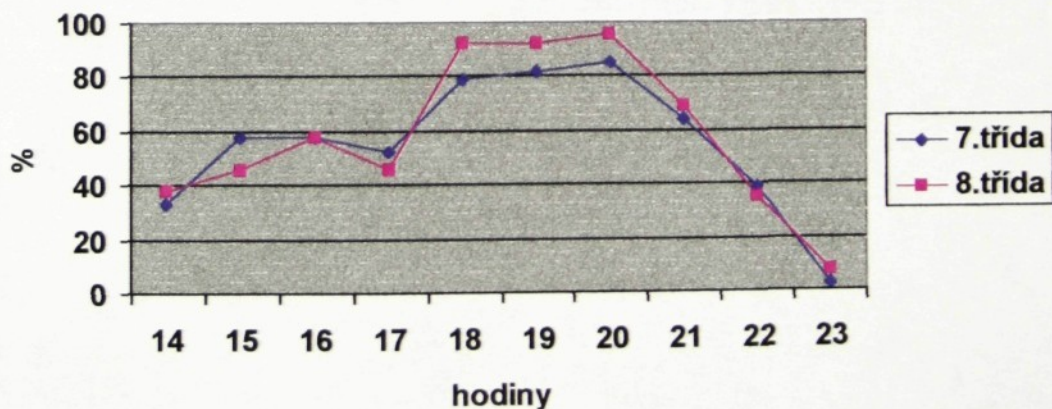

Zkoumáno je 59 dětí, jedno nemá televizi.

Tento graf zachycuje skutečnost, že nejvíce dětí sleduje televizní obrazovku v době od 16.00 do 21.00 hod. Dále potvrzuje skutečnost, že žáků 8. ročníku, kteří sledují televizní obrazovku v tomto čase je více, než žáků 7. ročníků.

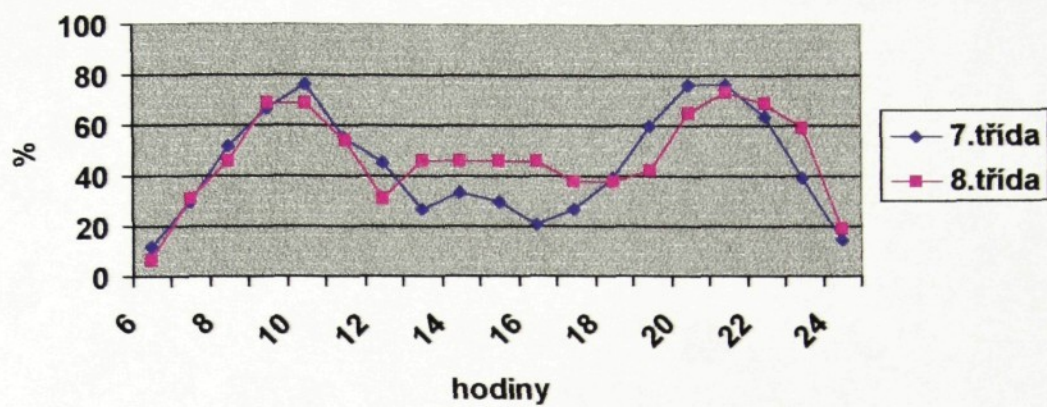
I zde uvádím graf zachycující ve kterém časovém úseku nejvíce sledují děti televizní obrazovku ve dnech volna. Křivky i zde mají vzestupnou tendenci ve dvou místech a to od 8.00 – 11.00 hod. a od 18.00 – 21.00 hod.

ZŠ Horní Cerekev v pracovní dny

ZŠ Horní Cerekev

ve dnech volna

2. fáze: Zmapovat četnost agresivních projevů vyskytujících se v pořadech odvysílaných televizí v době, kdy tento mediální prostředek sleduje nejvíce školních dětí.

P 1 většina dětí sleduje vysílání spíše soukromých televizních stanic

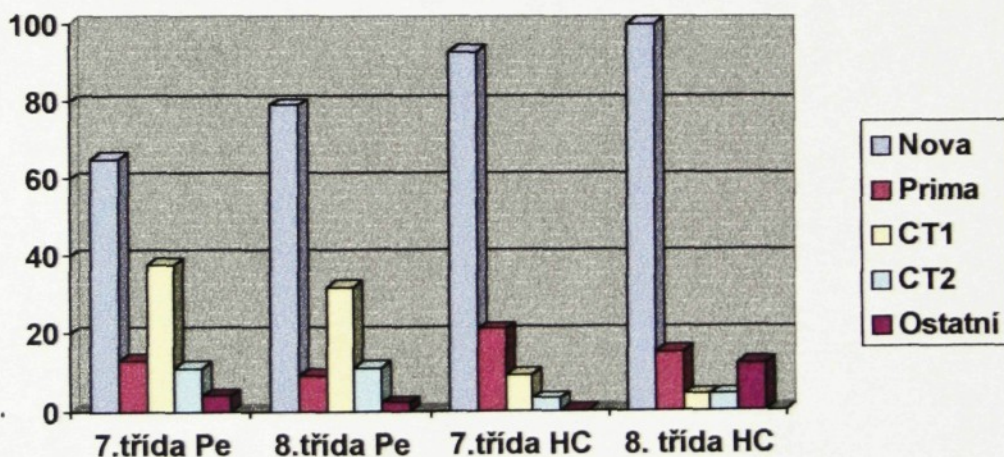
P 2 děti dávají přednost seriálům s kriminální zápletkou a akčním filmům

P 3 30% dětí vnímá televizní svět jako skutečnost, jako realitu

P 4 více jak 50% dětí by chtělo prožít něco, co vidělo v televizi

P 5 v pořadech odvysílaných soukromými televizními stanicemi se objevuje větší počet projevů agresivního chování

P1 Prvním předpokladem zjišťuji, které televizní stanice sledují děti nejvíce. Jednotlivé televizní stanice jsou odlišeny barvou.

Výsledný graf nám ukazuje, kterou televizní stanici naše děti nejvíce preferují. Ano jde o soukromou televizní stanici NOVA. Další výsledky jsou odlišné.

Děti ze ZŠ Pelhřimov uvedly jako druhou nejsledovanější státní televizní stanici ČT 1 a děti ze ZŠ Horní Cerekev uvedly jako druhou nejsledovanější soukromou televizní stanici PRIMA.

P 2 Ve svém dalším šetření jsem zjišťovala, které pořady upoutávají nejvíce pozornost našich dětí.

Výsledky jsem opět zpracovávala zvlášť. Nejprve uvedu výsledky ZŠ Pelhřimov.

Ve všech třídách zaujímá přední místo krimiseriál „Kobra 11“, seriál „Dawsonův svět“ a telenovela „Ošklivka Betty“. Pořady jsou vysílány soukromou televizní stanicí NOVA v odpoledních hodinách.

Za těmito pořady následují – komediální seriál M.A.S.H. vysílané v předvečer rovněž soukromou televizní stanicí NOVA.

Komediální seriály - Krok za krokem
- Ženatý se závazky – tyto jsou pořady vysílané soukromou televizní stanicí (PRIMA).

Hudební pořady: - Eso (NOVA)
- Medúza (ČT2)
- Jsou hvězdy, které nehasnou (ČT 1)

Zábavné pořady: - Natočto
- Novoty
- Country estráda
- Tele tele – vysílané televizní stanicí (NOVA)

Další seriály s kriminální tematikou: - Komisař Rex (PRIMA)
- Walker Texas Ranger
- Ochránce - tyto pořady má ve svém vysílání zařazený opět soukromá stanice NOVA

Jako další sledované pořady se zařadily

- *sportovní přenosy*

- *soutěžní pořady*

Bludiště – vysílané (Čt 2)

Chcete být milionářem – vysílaná
soukromou televizní stanicí
(NOVA)

- *dokumentární filmy* - ČT2

- dále pak *pohádky*

- *animované seriály* např. Simpsnovi (CT1)

- *zpravodajství*

Pro přehlednost uvádím tabulku, která zachycuje v procentech sledovanost různých typů pořadů.

ZŠ Pelhřimov	7. třída	8. třída
Krimi – seriály	44,5	22,5
Romantické seriály	17,8	18,2
Komediální seriály	21,7	20,3
Animované seriály	5	2
Telenovely	15	15
Pohádky	5	1
Sportovní pořady	10	1
Zábavné pořady	11	14
Soutěžní pořady	6	0
Hudební pořady	12,8	16
Dokumenty	9	4
Zpravodajství	9	7

ZŠ Horní Cerekev

Zde zaujímá přední místo *krimiseriál* „Kobra“ a *romantický seriál* „Dawsonův svět“. Oba pořady jsou vysílány soukromou televizní stanicí NOVA. Za nimi se zařadily *telenovely* „Ošklivka Betty“, „Malorcca“. Také pořady z produkce televizní stanice NOVA.

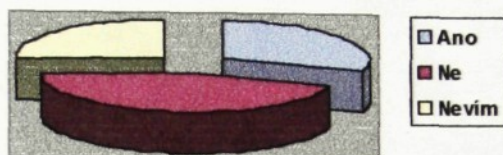
Dalším velice oblíbeným pořadem jsou *komediální seriály* M.A.S.H vysílány televizní stanicí NOVA a „Krok za krokem“ vysílány druhou soukromou stanicí PRIMA

- Zábavné pořady*
- Country estráda
 - Tele tele
 - Novoty
 - Natočto (NOVA)
 - Na palmě (ČT1)
- Hudební pořady*
- Eso
 - Country estráda – vysílané televizní stanicí (NOVA)
 - Hvězdy, které nehasnou, vysílané (ČT 1)
- Animované seriály*
- Simpsonovi (CT1)
- Další krimiseriály*
- Ochránce,
 - Komisař Rex (PRIMA)
 - Turbo
 - Walker Texas Ranger (NOVA)
- Soutěžní pořady*
- AZ kvíz (ČT 1)
 - Bludiště (ČT 2)
- Sportovní přenosy*
- hokej
 - kopaná (ČT 2)
- Pořady s erotikou
- Peříčko (NOVA)

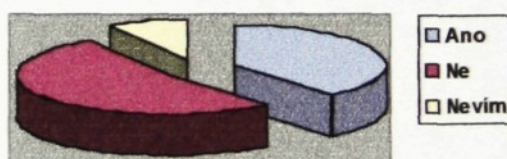
ZŠ Horní Cerekev	7. třída	8. třída
Krimi – seriály	29	34
Romantické seriály	20	17
Komediální seriály	22	15
Animované seriály	8	0
Telenovely	10	14
České seriály	4	0
Sportovní pořady	8	4
Zábavné pořady	20	5
Soutěžní pořady	4	0
Hudební pořady	12	8
Dokumenty	7	0
Pořady se sex.tématikou	4	0
Zpravodajství	11	9

P3 Tímto předpokladem zjišťuji, jestli děti věří tomu, co vidí na televizní obrazovce.

ZŠ Pelhřimov	Ano (30 dětí)	29,7%
	Ne (45 dětí)	44,5%
	Nevím (26 dětí)	25,7%

ZŠ Horní Cerekev	Ano (23 dětí)	38,9%
	Ne (31 dětí)	52,5%
	Nevím (5 dětí)	8,5%

Zjišťuji, že 1/3 dětí ze ZŠ Pelhřimov věří tomu, co vidí na televizní obrazovce. 26 % dětí neví, to znamená, že i mezi nimi se mohou najít tací, kteří by se přiklonili spíše ke slůvku Ano.

Na ZŠ Horní Cerekev je situace jiná, zde skoro 40 % dětí věří tomu, co vidí na televizní obrazovce. Necelých 10% odpovědělo slůvkem „nevím“.

Řekla bych, že počet těch, co věří tomu co vidí na televizní obrazovce je dosti vysoký. Předčil můj předpoklad, který hovořil pouze o 1/3.

P 4 V dalším výzkumném šetření jsem zjišťovala, zda chtějí naše děti prožít něco z toho, co jim zprostředkovává televizní obrazovka.

Jejich odpovědi byly následující:

ZŠ Pelhřimov - celkového počtu 101 žáků

7. třída	39 žáků ano (72%)	15 žáků ne (28%)	6 žáků (11 %)
neuvedlo co by chtělo prožít			
8. třída	33 žáků ano (70%)	14 žáků ne (30%)	10 žáků (21%)
neuvedlo co by chtělo prožít			

ZŠ Horní Cerekev - z celkového počtu 60 zkoumaných žáků:

7. třída	- 23 žáků ano (70%)	- 10 žáků ne (30%)	- 5 žáků (15%)
neuvedlo co by chtělo prožít			
8. třída	- 24 žáků ano (92%)	- 2 žáci ne (8%)	- 8 žáků (30%)
neuvedlo co by chtělo prožít			

Při porovnávání odpovědí na tuto otázku, zjistíme, že názory na tuto otázku jsou v obou zkoumaných ročnících identické. Více, jak 2/3 dětí by chtělo prožít něco z toho co jim denně zprostředkovává televizní obrazovka.

Žáci 7. ročníku jsou přesvědčivější v tom, co by chtěli prožít. Pouze 11% a 15% z nich neuvedlo své přání. Oproti tomu žáci 8. ročníku už tak přesvědčivě rozhodnutí nejsou. Zde totiž skoro 1/3 své přání neuvedla.

Vzhledem k tomu, že při pročitání jednotlivých dotazníků jsem zjistila, že přání dětí z obou ZŠ jsou identické, uvádím je pouze jednou.

Zajímaly mne i konkrétní příklady toho, co by chtěli prožít. ***Jaká jsou přání a sny našich dětí?***

Nejvíce si přejí:

- zahrát si ve filmu
- prožít opravdovou lásku
- stát se úspěšným sportovcem
- cestovat
- někomu pomoci, někoho zachránit
- letět letadlem

Nic z toho co je zde uvedeno není pro naše děti neuskutečnitelné. Nutno říci, že na každém z nich záleží, jaké povolání si do života zvolí, jak moc budou chtít pracovat a dosáhnout na některé z výše uvedených přání.

Další takovou kategorií tvoří – sny, děti se v nich ztotožňují se svými oblíbenými hrdiny z televizní obrazovky. O čem nejčastěji sní?

- zažít nějaké dobrodružství
- zažít honičku na dálnici
- střelení z pistole
- vyhrát světový pohár v Parkuru
- mít krásné bohaté kamarády a přátele
- zažít milostné hrátky
- být členem vyšetřovacího týmu
- zacvičit si v televizi aerobic
- potápět se s kosatkou
- mít štěstí jako má většina hrdinů
- rychlou jízdu po malé, úzké silnici
- putování do Vesmíru
- vylézt na K2, Mont Everest
- umět čarovat
- letět ve vojenském vrtulníku
- zažít něco neskutečného (scifi dobrodružství)
- proletět se ve vojenském vrtulníku

P5 *V pořadech odvysílaných soukromou televizní stanicí se objevuje velký počet projevů agresivního chování.*

V tomto svém předpokladu jsem se zaměřila na zmapování projevů agresivního chování v pořadech odvysílaných televizní stanicí Nova, jakožto nejsledovanější televizní stanicí. Pořady jsem vybírala z nejsledovanějšího časového úseku a to od 15.00 – 21.00 hod.

Jaké pořady nejvíce uchvacují naše děti?

Nejsledovanějším pořadem je krimiseriál „**KOBRA 11**“

Německý akční seriál, jehož tvůrci se chtěli vyrovnat kvalitou a hereckými výkony svým americkým protějškům. První příčky divácké oblíbenosti, neuvěřitelných deset milionů diváků, ukázaly, že seriál se dokázal strefit do diváckého vkusu německých a celkově evropských diváků. Jedním z důvodů, proč je tak sledovaný, je vysoká úroveň kaskadérských záběrů. Natáčení, které probíhá v německém Kolině nad Rýnem a jeho okolí, tak kvůli náročným akcím stojí minimálně 250 tisíc euro. A kolik aut kaskadéři během natáčení pošlou na šrotiště? Spotřeba na jednu epizodu se pohybuje od jednoho do dvaceti zničených osobních vozů, motocyklů, autobusů a nákladáků. Od začátku seriálu tak do šrotiště putovalo už přes pět set ojetin. Při jeho natáčení je používána i počítačová technika, aby se dosáhlo požadovaného výsledku.

Pokud byste se dnes děti zeptali, kdo je jejich nejoblíbenější hrdina, dostali byste tuto odpověď – Semir Gerkhan a Tom Kranich.

Druhý krimiseriál „**OCHRÁNCE**“, je z koprodukce americké. Hlavní hrdinové detektiv Jim Ellison a jeho parťák Blair Sandburg jsou zde zachyceni jako dva obyčejní muži z masa a kostí, kteří mají i své temné stránky. Detektiv Ellison má mimořádný sluch, čich a intuici. Antropolog Sandburg je odborníkem přes šamanismus přírodních národů a dobře rozumí nadpřirozeným silám. Pomáhá zmatenému Ellisonovi ukočírovat jeho přecitlivělé smysly. Seriál je plný drsných akčních scén i nemilosrdně zobrazeného násilí. Vše umocněno zajímavou filmovou kamerou a propracovanými triky.

Romantický seriál „**DAWSONŮV SVĚT**“ – se objevuje na 2. místě co do sledovanosti našich dětí. Romantický příběh lásky a přátelství. I zde se ale objevují projevy agrese – ponejvíce verbální, což jsou nadávky, ironie, sarkasmus apod.

Stejně tak telenovela „**OŠKLIVKA BETTY**“ zaujala naše děti. Je příběhem ošklivého děvčete, které, i přes svůj vzhled, pronikne do oslnivého světa velké módy a potká osudového muže. Hlavními postavami jsou: chytrá, dobře připravená dívka Beatriz Aurora Pinzón Solano a prezident společnosti Ekomoda Armando Mendoza. Je v ní plno ironie, sarkasmu, urážek a intrik.

Jiného typu je pořad „*M.A.S.H.*“, který zachycuje příběhy lékařů z polní nemocnice v době korejské války. Hlavní postavou je Hawkeye Pierce. Na jedné straně ukazuje pravou tvář války, která je strašná a nesmyslná. Na druhou stranu je seriál plný žertíků a zábavy. I zde se ale objevují prvky agresivního chování.[Časopis Anno]

Kolik násilí se v jednotlivých pořadech objevuje?

Pořad	Druh agrese		Projev agrese			
	Brachiální	Verbální	Brachiální		Verbální	
			Přímá	Nepřímá	Přímá	Nepřímá
Kobra 11	64	29	59	5	19	10
	75	31	63	12	16	15
	72	23	65	7	14	9
	70	36	36	34	24	12
	68	25	58	10	16	9
	46	18	28	18	11	7
Ochránce	49	21	39	10	15	6
	42	9	40	2	3	6
	26	22	25	1	19	3
	58	22	42	16	17	5
	2	17	1	1	5	12
Dawsonův svět	5	22	2	3	7	15
	3	19	1	2	5	14
	2	15	1	1	3	12
	16	43	11	5	23	20
	14	36	2	12	7	29
M.A.S.H	18	29	4	14	11	18
	23	38	6	17	9	29
	15	27	5	10	7	20
	5	33	3	2	12	21
	6	47	4	2	20	27
Ošklivka Betty	10	35	10	0	16	19
	2	20	2	0	5	15
	37	44	28	9	22	22
	35	25	4	31	12	13

Sečteno za 1 den – uvedeno 5 dní v týdnu

Vše ve velmi krátké době – v necelých 4 hodinách, přesněji ve 230 minutách televizního vysílání jsou děti svědky uvedeného počtu projevů agresivního chování.

Datum	Druh agrese		Projev agrese			
	Brachiální	Verbální	Brachiální		Verbální	
			Přímá	Nepřímá	Přímá	Nepřímá
18.11.2002	132	147	94	38	62	85
19.11.2002	157	138	118	39	65	73
20.11.2002	142	109	114	28	36	73
21.11.2002	150	144	95	55	75	69
22.11.2002	182	148	118	64	80	68

Nyní bych chtěla shrnout výsledky své výzkumné části. Co jsem svými výzkumnými šetřeními zjistila?

Tak třeba to, kolik času věnují naše děti televizi? Počet sledovaných hodin se liší, záleží to na prostředí ve kterém děti žijí – zda ve městě nebo na vesnici. Potvrdilo se, že děti na vesnici sledují o 1 hodinu televizi déle, než děti žijící ve městě. Důvod? Děti ve městě mají větší možnosti využití volného času – i toto bylo předmětem mého výzkumu.

Dle mého mínění většina dětí bere televizi jako zdroj zábavy. Proto, po dni plném práce ve škole a různých činností, usedají k televizním obrazovkám, aby si odpočinuly a pobavily se, než se půjdou opět připravovat do školy. Nejvhodnější doba pro ty, kteří jsou více vytíženi je od 17.00, pro ty, kteří se do kroužků nezapojují je tou nejvhodnější dobou - 15.00 hod.

Zábavu jim, dle jejich názoru, nejlépe zabezpečuje vysílání soukromé televizní stanice NOVA. Z výsledků víme, že většina respondentů ji sleduje. Proč?

Jak jsem také zjistila, naše děti, touží nejvíce po dobrodružství, romantice a lásce. Všechno jim s velkou mírou nadsázky nabízí tato televizní stanice. Do svého vysílání zařazuje pořady, které vše to, po čem naše děti touží, ukazují. Jako malá jsem obdivovala Vinnetoua – pro jeho odvahu, statečnost a smysl pro spravedlnost. Dnešní děti na takovéto filmy nekoukají. Pro ně je největším hrdinou – detektiv z akčního seriálu. A aby toho nebylo málo zjistíte, že více jak 1/3 věří tomu, co vidí na televizní obrazovce a více jak 2/3 všech respondentů by chtěly zažít něco z toho, co v televizi viděly – mimo jiné např. drastické jízdy autem, střelení z pistole, žhavý sex, zabloudit v džungli, plout na Titaniku.

IV. Z Á V Ě R

Televize má obrovskou moc nad námi všemi – nad námi dospělými, větší potom nad našimi dětmi. Přiznejme si, že každému z nás se stalo, že jsme na dítě neměli čas a tak říkajíc jsme jej odložili k televizní obrazovce. Dítě sedící u televizní obrazovky je hodné, nezlobí a nikoho neobtěžuje. Zabaví se. I když nerozumí ději, reagují na to co vidí – na různé výkřiky, rvačky, hádky. Zcela určitě je to rozruší a vyděsí. Pravda, toto samé prožívají děti i ve chvíli, kdy televizní obrazovku sledují společně s rodiči. Proto, neopomínejme s dětmi o tom co zhlédnou na televizní obrazovce mluvit. Zlepší se tím jejich orientace ve vlastních citech, které jsou důležité pro život, hlavně z toho důvodu, že lépe dokáží pojmenovat to co prožívají a naučí se lépe ovládat své city a chování. Zkusme vnést do našich domovů teplo, klid a pohodu, které sebou přinášejí společně strávené chvíle nejen u televizní obrazovky, ale i při různých výletech, hrách, činnostech či sdělování si zážitků z uplynulého dne. Denně našim dětem dokazujeme, že nám na nich záleží, že nám nejsou lhostejní, osobním příkladem, dobrou radou nebo vhodně volenými kritickými slovy.

V závěru své práce bych se chtěla zmínit o možnostech, jak zmírnit vliv televizního násilí, které byly již publikovány v odborné literatuře

1. Možnosti omezení televizního násilí.

Nejspolehlivější metodou, jak uchránit vlastní děti před škodlivými vlivy televize je samozřejmě pomoc při hledání lepšího programu.

Rodiče se ale stejně musejí smířit s tím, že třeba ve škole se nejednodušší televizní pořady živě probírají. Ten, kdo je nezná, si pak může připadat ostrčený a hrozí mu i výsměch.

Nabídka televizních pořadů je však čím dál širší a udržet si přehled o jejich vhodnosti či nevhodnosti není v silách jedince. Ve Spojených státech proto přišli s takzvaným V-čipem, který se montuje do televizních přijímačů. Když je zapnutý, měl by znemožnit sledování příliš násilných pořadů. Poslední zkušenosti však nasvědčují tomu, že nefunguje tak, jak by měl.

1.1. Výchova kritického diváka

S pozoruhodným projektem přišli v roce 1995 vědci z univerzity v holandském Leidenu. Jeho smyslem je naučit děti ve věku 10 – 12 let pohlížet na televizní násilí realisticky a nevytvářet si na jeho základě falešný obraz světa. Sestavili proto program, který byl celkem úspěšně odzkoušen na několika nizozemských školách. Sestává se z šesti vyučovacích hodin, v průběhu každé z nich se dětem promítá jeden dokumentární film, ve kterém se objevují ukázky populárních hraných televizních pořadů, v nichž se v nějaké formě prezentuje násilí. Jde přitom výhradně o činy, jichž se dopouštějí kladní hrdinové.

Jeden z výukových filmů se soustředí na rozlišení tří forem násilí (fyzické, psychické a vandalismus) a na rozdíly mezi jeho podobou v televizi a v životě. Další snímky se soustředí třeba na reakce televizních policistů poté, co někoho zastřelili, a konfrontují je se zážitky policistů skutečných, kteří se při výkonu služby dostali do stejné situace. Zvláštní program je pak věnován násilí, jímž se ve filmech řeší konflikty, a ukazování způsobů, jak se takovému řešení dalo vyhnout.

Testování dětí, které programem prošly, přesvědčivě prokázalo, že jsou schopny vnímat televizní pořady kritičtěji než jejich vrstevníci. Značná část z nich pochopila, že televizní programy skýtají zkreslený obraz skutečného života, že násilí proti lidem může mít velmi vážné důsledky a nelze se k němu uchýlit by k tomu existoval ospravedlnitelný důvod.

Zdá se, že účinnější než jakákoliv společenská nebo domácí restrikce mediálního násilí je snaha „naučit se s ním žít“. I kdyby se rodiče sebevíc pokoušeli uchránit své děti před neblahými mediálními vlivy, nikdy se jim to úplně nepodaří. Lepší proto je snaha naučit své děti rozlišovat mezi virtuální realitou a skutečným světem.

1.2. Zákaz násilí je násilí?

Vlastností, bez níž se žádné kulturní společenství neobejde, je nesporně snášenlivost. Kam až můžeme však být snášenliví, aby se nerozplynula snášenlivost v neschopnost obrany?

Svoboda a lidská práva – jak rychle se z nich stalo nesnášenlivé zaklínadlo! Příkazy a zákazy mají punc prokletí, jako nejostudnější násilí se pak jeví, co zavane morálkou.

Nedávno řada umělců podepsala petici proti „neregulovanému předvádění brutality“. Vzápětí byli novináři nařknuti z mravního terorismu. Volání po absolutní svobodě projevu je samozřejmě vždycky libivé, zvlášť po našich totalitních zkušenostech, zatímco volání po odpovědnosti je jakoby mravoličné, tedy méně populární. Nazvat však odpovědnost terorismem, to svědčí o obzvlášť úporné snaze neporozumět, oč tu jde.

Děti se snadno ztotožní s hrdinou bez bázně a hany a v jeho předobraze najdou své ospravedlnění či oprávnění. Výsledky jedné ankety jsou v tom směru víc než příznačné: dětští diváci, odpovídající na otázku, co z televizních pořadů by rádi doporučili ostatním, se výrazně rozdělili na dva typy: typ mírumilovně sebezpochybovačný, jaký byl ovšem v menšině a jakému se libily pořady s lehce moralistním zaměřením, například Daktari, a typ bezohledně sebezprosazující pro nějž je hlavním vzorem Terminátor. Diváci prvního typu ke svému doporučení skromně dodávali „je to jenom můj názor“ nebo „já myslím, že“, zatímco ti druhého typu prostě prohlásili svrchovaně: „Nejsprávnější je Terminátor, a kdo si to nemyslí, dostane do držky.“

Hrdina bez bázně a hany je bohužel v současnosti i bez citu – cit se ocitá v defenzivě jako něco slabošského. Cit a hlavně soucit je považován za buržoazní přežitek, kterému se vysmívali už komunisté. Hodláme se těmto hodnotám vysmívat ještě dnes?

Nemyslím si, že násilí z obrazovky, stránek časopisů a knih by bylo možné vymýtít prostým zákazem. Volání po zákazu zobrazování násilí a krutosti v tvorbě pro děti není ostatně ničím novým, jak dokazují např. diskuse a spory o pohádku, cyklicky se opakující po řadu generací.

V pohádkách a klasických dílech dobrodružné literatury je násilná smrt nebo krutý trest formou odplaty za spáchané zlo nebo násilí na nevinných. Je tedy součástí katarze příběhu a vede čtenáře k poznání, že zlo se zatraceně nevyplácí, neboť neujde trestu. Poznání, že zlo je překonáno a potrestáno, pomáhá dítěti přemáhat strach. Zlo a jeho potrestání – jakkoli kruté – jsou v pohádkách symboly představující spravedlnost a její bezchybné fungování.

Jiná však je situace ve filmech, seriálech a knihách, kde násilí a krutost nejsou symbolem potrestání zla, ale způsobem existence, aktivitou málem tak samozřejmou

jako pohyb či dýchání. Že tento druh „umění“ je dětem škodlivý, je mimo veškerou pochybnost.

Superman ničí vše kolem sebe pouhým mávnutím ruky je přitažlivým vzorem pro slabé, zakomplexované a frustrované.

Příčinu toho, že naše děti vyhledávají takový druh zábavy nehledejme v působení pochybné tvorby pro děti a mládež, ale v pochybném působení sociálního prostředí a především rodinné výchovy.

1.3. Úloha rodiny, školy, médií a státu.

Rodina

Je prostředím, ve kterém lze na dítě působit přirozeně, systematicky a účinně. Dítě má k rodičům citový vztah, důvěřuje jim a obvykle si je bere za vzor. Záleží na rodiči, bude-li vzorem dobrým nebo špatným. Dítě musí vědět, že rodiče jsou spravedliví, i když přísní. Důležité je dítěti poskytnout láskyplným počínáním silný citový náboj a nenásilně ho uvádět do mravnosti mezilidských vztahů. Cit dítěti v potřebné míře poskytovat a učit je ho také vracet. V tomto ohledu záleží na nejranějším dětském období. Vyrůstá-li dítě ve zdravé, harmonické rodině, kde převládají vřelé vzájemné vztahy, kde dítě nalézá nejen jistotu a oporu, ale i možnost seberealizace úměrné věku, kde oddanost služby dítěti má svůj ekvivalent v oddanosti a důvěře dítěte k rodičům, tam je jen nepatrné nebezpečí, že by se v budoucnu dítě projevilo delikventně a snad agresivně v tom horším slova smyslu.

Často se uvádí, že dítě, které je samo doma, prosedí hodiny u televizoru nebo videa. Rodiče by měli vědět, jak jejich potomek tráví čas, a měli by umět nabídnout mu pro volný čas přitažlivý program. Jsou sportovní kluby, Sokol, skautské oddíly, pěvecké, výtvarné i jiné kroužky atd.

V krajním případě lze přístup k nevhodným kazetám nebo televizním programům znemožnit.

Škola

Po několik hodin denně má učitel možnost působit na dítě podobně jako rodiče. Záleží na jeho pedagogických schopnostech a na jeho osobnosti.

Například hodiny občanské výchovy či rodinné výchovy by bylo možné zaměřit na diskuse o médiích a jejich kvalitě, na počítačové hry apod. Diskutovat s dětmi o

programech vysílaných na televizní obrazovce, popř. si některý z pořadů pustit na videu a rozebírat vzniklé konfliktní situace a jejich řešení.

Média

Z nich nejvlivnější – televize, zasahuje nejvíce diváků. Může působit kladně stejně jako záporně a nezřídka vysílá právě pořady, které mají na děti a mládež špatný vliv. I když třeba přímo nepodněcuje k páchání trestních činů, mohou působit podprahově.

Náprava by neměla být obtížná. V případě televizních programů zodpovídá za výběr dramaturg a jeho nadřízený. K jejich kvalifikaci patří podle mne kromě odbornosti i schopnost posoudit možné účinky díla. V případě dovozu má mít stejnou kvalifikaci nákupčí, resp. Členové výborové komise. Za volbu vhodného vysílacího času zodpovídá programový pracovník. To všechno jsou konkrétní osoby. Co tedy brání, aby na takových židlích seděli pracovníci tak i onak na výši.

Stát

Od roku 1990 u nás stoupá trestná činnost, kterou páchají nejen dospělí, ale stále více i mladiství a děti.

Od toho roku se u nás nabízí více pornografie, roste počet filmů, videokazet a TV programů zobrazujících brutalitu a trestnou činnost všeho druhu. I když příčin zvýšené kriminality je celá řada, sugestivně zobrazované násilí zejména ve vizuálních médiích má na ní svůj podíl.

Zdravý rozum a veřejné mínění se shodují v tom, že je třeba brzy něco udělat. Co třeba zákonná úprava, která by možnost vzniku a šíření děl podněcujících a podporujících kriminalitu dětí a mládeže vyřešila. Parlament má povinnost pečovat o mravní hodnoty mládeže a chránit je.

Tvrdí-li kdosi, že sledováním fiktivního násilí se divák odreagovává od násilí, které v něm vězí, že je jaksi ze sebe před obrazovkou vyvrhne a neohrožuje pak své okolí, je tvrzení přinejmenším spekulativní. Sugestivně zobrazované násilí může probudit onu divokou, zlou část osobnosti, která je u člověka potlačena výchovou a dalšími normami společenského soužití. Pravda je taková, že jediným nebo přinejmenším hlavním důvodem, proč se pornografie a témata s násilím vydávají, není

žádné naplňování práva na svobodu projevu, žádná psychická potřeba odreagování, ale obyčejný byznys, protože tato témata přitahují. A nejen dnes.

Mám za sebou několikátýdenní práci. Pravda, téma jsem si vybrala sama. Je zajímavé, co hlavní – je aktuální a pro nás, rodiče, kteří jsme si ke své rodičovské úloze vybrali za své celoživotní povolání učit a vychovávat naše děti – důležité. Pedagogická práce je náročná, kdo chce vychovávat, musí se celý život učit a obrnit se trpělivostí. Být připraven na všechny situace, které mohou při práci a výchově našich dětí nastat. I tuto svoji práci chápu jako přínos především pro sebe a pro svou další pedagogickou práci.

Jsem ráda, že jsem si toto téma zvolila a že při jeho zpracování jsem našla pochopení u ředitelů a učitelů základních škol, které jsem o spolupráci požádala. Myslím, že hlavně díky nim jsem měla možnost alespoň částečně poznat jaký vztah k televizi má naše školní mládež. Výsledky nejsou zrovna povzbudivé, ale je na nás dospělých, ať už rodičích či pedagogických pracovnících, jestli se nám podaří tento stav změnit nebo alespoň částečně upravit.

V současné době je problematika médií ve vztahu k dětem stále naléhavější. Společnost sama pomalu poznává, že dětská kriminalita narůstá do nebezpečných rozměrů.

Naučme děti vybírat takové pořady, které mají určitou hodnotu. Mluvme s nimi a vysvětlujme. Dávejme najevo svůj postoj k jakémukoli násilí prezentovanému v televizi a takovému se kterým se střetneme ve skutečném životě.

V. Seznam použité literatury

Burton, G. – Jiráček, J.: Úvod do studie médií. Brno 2001.

Denis Mc Quail.: Úvod do teorie masové komunikace. Portál, Praha 1999.

Došek, V. – Kuba P.: Televize pro každého. SNTL, Praha 1986.

Kolář, M.: Skrytý svět šikanování ve školách. Portál, Praha 1997.

Kunczik, M.: Základy masové komunikace. Karolinum, Praha 1995.

Malá, E.: Vliv násilí v médiích na děti a mládež z pohledu dětského a dorostového psychiatra. Česká a slovenská psychiatrie 91., 1995.

Matějček, Z.: Rodiče a děti. Avicem, Praha 1986.

Matoušek, O. – Kroftová, A.: Mládež a delikvence. Portál, Praha 1998.

Průcha, J. – Walterová, E. – Mareš, J.: Pedagogický slovník. Portál, Praha 1995.

Průcha, J.: Moderní pedagogika. Portál, Praha 1997.

Říčan, P. – Pithartová, D.: Krotíme obrazovku. Portál, Praha 1995.

Svoboda, M.: Topografie agrese ve veřejnoprávní televizi in (Sborník příspěvků z konference „Osobnost v dimenzích poruchové a neporuchové činnosti“). FF MU, Brno 1996.

Švingalová, D.: Základy psychologie (3. díl). TU, Liberec 2000.

Vágnerová, M.: Psychologie pro pomáhající profese. Portál, Praha 1999.

Vágnerová, M. – Valentová, L.: Psychický vývoj dítěte a jeho variabilita. UK, Praha 1991.

Lidové noviny. : „Agresivita mezi dětmi a mládeží nebezpečně narůstá“. Leden 1998.

Časopis „Anno“. 2002.

Halamička, R.: „Televizor náš vezdejší“. Časopis STEREO a video, 1999.

Magazín Právo, leden 2003.

VI. Seznam příloh

1. Dotazník

Dotazník

(tento dotazník je anonymní)

1. Kolik je Ti let a do které chodíš třídy? Chlapec dívka
Je mi let chodím do třídy
2. Kolik hodin trávíš denně u televize, přes pracovní týden – tzn. od pondělí do pátku?
0 1 2 3 4 5 6 7 8 hodin – více
3. Kolik hodin trávíš denně u televize přes víkend – tzn. přes sobotu a neděli?
0 1 2 3 4 5 6 7 8 hodin – více
4. Když nekoukáš na televizi, jaké jiné volní aktivity provozuješ – přes pracovní týden – od pondělí do pátku?
.....
.....
.....
5. Když nekoukáš na televizi, jaké jiné volní aktivity provozuješ – přes víkend – od soboty do neděle?
.....
.....
.....
6. Přes pracovní týden koukáš na televizi
od do
od do
7. Přes víkend (sobotu – neděli) koukáš na televizi:
od do
od do

8. Kterou televizní stanici sleduješ nejčastěji (nejvíce) – zaškrtni odpověď

Státní: ČT 1 ČT 2

soukromou: NOVA PRIMA

a jiné

9. Jaký je tvůj nejoblíbenější televizní pořad? (např. seriál, hudební pořad apod.)

.....

.....

.....

10. Věříte, že to co vidíte ve filmech a seriálech se stává i v normálním životě?

myslím, že ano

myslím, že ne

nevím

.....

.....

.....

11. Chtěl(a) by si zažít něco, co jsi viděl(a) v televizi?

ANO

NE

V případě – ano - uveď co:

.....

.....

.....

.....

.....

.....